

Sprawozdanie z działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa w roku 2024

1. SPRAWY ORGANIZACYJNE

1.1 Podstawy prawne

Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa (dalej: SKOZK) działał w 2024 roku w oparciu o:

- *Ustawę z dnia 18 kwietnia 1985 roku o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa* (Dz. U. z 1985 r. Nr 21 poz. 90, Dz. U. z 2009 r. Nr 157 poz. 1241);
- *Regulamin Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa* (przyjęty Uchwałą Nr 7/2001 SKOZK z dn. 4 grudnia 2001 roku z późniejszymi zmianami);
- *Program i kierunki działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa* (przyjęty Uchwałą Nr 7/2022 SKOZK z dn. 28 marca 2022 roku z późniejszymi zmianami);
- *Zasady finansowania prac w obiektach zabytkowych ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa* (przyjęte Uchwałą Nr 6/2016 Prezydium SKOZK z dn. 17 czerwca 2016 roku z późniejszymi zmianami);
- *Porozumienie z dnia 24 czerwca 2016 roku w sprawie współpracy w zakresie nadzoru i kontroli nad wykorzystaniem dotacji z budżetu państwa w ramach Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa* zawarte między Kancelarią Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, SKOZK i Małopolskim Urzędem Wojewódzkim w Krakowie.

1.2 Skład osobowy

W skład SKOZK w dniu 1 stycznia 2024 roku wchodziło 144 członków.

Z głębokim żalem pożegnaliśmy w 2024 roku zmarłych członków SKOZK:

- 23 marca pana Leszka Długosza,
- 19 kwietnia pana Zbigniewa Reguckiego,
- 1 października panią Stanisławę Surdykowską,
- 17 listopada pana Tadeusza Jakubowicza.

25 marca 2024 roku rezygnację z członkostwa w SKOZK złożył pan Janusz Makuch.

Stan osobowy Komitetu w dniu 31 grudnia 2024 roku wynosił 139 członków.

Funkcję przewodniczącego SKOZK pełnił w 2024 roku Borysław Czarakczew.

1.3 Zebrania Plenarne

W 2024 roku odbyły się dwa Zebrania Plenarne SKOZK.

25 marca w sali obrad Rady Miasta Krakowa. Zebranie rozpoczęło od uhonorowania kończącego pełnienie funkcji prezydenta miasta Krakowa pana prof. Jacka Majchrowskiego. W wystąpieniu Przewodniczący SKOZK podkreślił liczbę i skalę realizowanych przez Miasto Kraków pod kierownictwem prezydenta Jacka Majchrowskiego przedsięwzięć w dziedzinie rewaloryzacji, a także innowacyjny charakter wdrażanych w Krakowie polityk ochrony dziedzictwa. Zebranie Plenarne wystu-

chało wystąpienia prof. Jacka Purchli poświęconego systemowej roli samorządu miasta w procesie transformacji dziedzictwa Krakowa po 1990 roku.

W następstwie wprowadzonych w 2023 roku zmian w *Regulaminie SKOZK* Zebranie Plenarne dokonało w drodze tajnego głosowania wyboru 5 nowych członków Prezydium na kadencję obejmującą lata 2024–2029. W skład Prezydium wybrani zostali: inż. Mirosław Boryczko, dr hab. Waldemar Komorowski, prof. dr hab. Zdzisław Noga, pani Halina Rojkowska-Tasak i prof. dr hab. Marek Walczak. Zebranie podsumowało i oceniło działalność Komitetu w roku poprzednim, przyjęło sprawozdanie z wykonania wieloletniej prognozy finansowej Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (dalej: NFRZK) w roku 2023 oraz sprawozdanie z realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za rok 2023 ze środków tegoż funduszu. Dokonano aktualizacji wieloletniej prognozy finansowej NFRZK dodatkowo określając założenia strategiczne i kryteria kwalifikacji do III edycji projektów kluczowych na lata 2025–2028. Dokonano modyfikacji kryteriów punktowych oceny przez zespoły sterujące wniosków składanych w trybie konkursowym w ramach wszystkich priorytetów operacyjnych. Przyjęto plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa na 2024 rok. Ponadto Zebranie zatwierdziło sprawozdanie z działalności SKOZK w roku 2023, udzieliło absolutorium Prezydium i komisjom problemowym oraz przyjęło uchwałę w sprawie zapewnienia ciągłości przedsięwzięć rewaloryzacyjnych podejmowanych w 2024 roku. Zebranie Plenarne zdecydowało o przystąpieniu do sporządzenia ramowych planów odnowy zabytkowych cmentarzy komunalnych Krakowa na lata 2026–2031.

16 grudnia w gmachu głównym Muzeum XX. Czatoryskich odbyło się Zebranie Plenarne połączone ze spotkaniem przedsięwzięcznym członków SKOZK. Zebranie przyjęło uchwałę w sprawie zmiany wieloletniej prognozy finansowej NFRZK poprzez objęcie przyrzeczeniem wieloletniego dofinansowania dziewięciu projektów w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028 oraz wyznaczenie grupy kolejnych dziewięciu projektów stanowiących listę rezerwową. Dodatkowo Zebranie Plenarne zdecydowało o przedłużeniu do końca pierwszego półrocza 2025 roku prac nad projektami ramowych planów odnowy zabytkowych cmentarzy komunalnych Krakowa na lata 2026–2031.

Zebrania Plenarne SKOZK w 2024 roku przyjęły następujące uchwały:

W dniu **25 marca**:

- Nr 1/2024 w sprawie sprawozdania z wykonania prognozy finansowej NFRZK za 2023 rok;
- Nr 2/2024 w sprawie sprawozdania z realizacji planu odnowy zabytków Krakowa za rok 2023;
- Nr 3/2024 w sprawie zmiany wieloletniej prognozy finansowej NFRZK – objęcia dofinansowaniem przedsięwzięć wieloletnich etapowanych na lata 2024–2026 NFRZK i określenia kryteriów punktowej oceny wniosków o dofinansowania;
- Nr 4/2024 w sprawie planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 2024 rok ze środków NFRZK;
- Nr 5/2024 w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z działalności SKOZK w roku 2023 oraz udzielenia absolutorium Prezydium i komisjom problemowym;
- Nr 6/2024 w sprawie zapewnienia ciągłości przedsięwzięć rewaloryzacyjnych podejmowanych w 2024 roku;
- Nr 7/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia ramowych planów odnowy zabytkowych cmentarzy komunalnych Krakowa na lata 2026–2031;
- Nr 8/2024 w sprawie stwierdzenia wyniku wyborów do Prezydium SKOZK.

W dniu **16 grudnia**:

- Nr 9/2024 w sprawie zmiany wieloletniej prognozy finansowej NFRZK – objęcia dofinansowaniem projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028;
- Nr 10/2024 w sprawie przedłużenia prac nad projektami ramowych planów odnowy zabytkowych cmentarzy komunalnych Krakowa na lata 2026–2031.

1.4 Prezydium

Zgodnie z *Regulaminem SKOZK* pieczę nad bieżącą działalnością Komitetu sprawowało jego Prezydium. Prezydium SKOZK odbyło w 2024 roku 8 posiedzeń w dniach: 11 marca, 13 marca, 26 kwietnia, 27 czerwca, 31 lipca, 16 września, 7 listopada, 11 grudnia. Prezydium oprócz spraw bieżących zajmowało się na każdym z posiedzeń odrębną tematyką wiodącą. I tak:

11 marca Prezydium postanowiło w drodze uchwały o zwołaniu Zebrania Plenarnego SKOZK celem m.in. przeprowadzenia wyborów członków Prezydium na kadencję 2024–2029, a także powołało Komisję Wyborczą do przeprowadzenia tych wyborów.

13 marca Prezydium dokonało zmiany założeń ramowych do projektu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na rok 2024 w zakresie parametru regulującego średni udział dofinansowań z NFRZK w ogólnej wartości zadań objętych projektem planu. Prezydium uzupełniło o punkty związane ze sprawozdaniami za rok poprzedni i planami na rok 2024 porządek obrad zwołanego na 25 marca Zebrania Plenarnego oraz przyjęło dokumenty sprawozdawcze i planistyczne przeznaczone do przedłożenia temuż zebraniu. Prezydium po przeprowadzeniu głosowania tajnego wyłoniło 5 kandydatur rekomendowanych Zebraniu Plenarnemu w wyborach do Prezydium SKOZK na kadencję 2024–2029.

26 kwietnia Prezydium zapoznało się z informacją dyrektora Wydziału Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i Dziedzictwa Narodowego Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie (dalej: WRZKiDN MUW) Joanny Florkiewicz-Kamieniarczyk o zaawansowaniu realizacji planu odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK. Dokonano korekty planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa i aktualizacji wieloletniej prognozy finansowej NFRZK. Po rozpatrzeniu złożonych przez beneficjentów wniosków do prognozy wieloletniej wprowadzono 3 przedsięwzięcia wieloletnie etapowane, do planu dodano 8 nowych zadań, z planu skreślono 1 zadanie. Prezydium ogłosiło nabór zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028. Dokonano zmian w *Regulaminie pracy zespołów sterujących priorytetów operacyjnych NFRZK*. Prezydium przyjęło informację Biura SKOZK o stanie na dzień 31 grudnia 2023 roku egzekucji zasądzonych na rzecz Komitetu nawiązek. Dodatkowo w trybie uchwały uzupełniono składy osobowe komisji problemowych SKOZK. W ramach wolnych wniosków Prezydium przyjęło informację dyrektora Muzeum Krakowa o planowanych zmianach w ofercie muzealnej związanej z Barbakanem.

27 czerwca Prezydium zapoznało się z informacją dyrektora WRZKiDN MUW o zaawansowaniu realizacji planu odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK. Prezydium dokonało korekty planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa i aktualizacji wieloletniej prognozy finansowej NFRZK. Do planu wprowadzono 1 nowe zadanie. Prezydium podjęło uchwałę w sprawie składu osobowego zespołu sterującego priorytetu operacyjnego „I. Projekty kluczowe” do spraw oceny zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych. Ponadto przyjęło uchwałę w sprawie zmian w *Zasadach finansowania prac w obiektach zabytkowych ze środków NFRZK* dotyczącą nałożenia na osoby wnioskujące o dofinansowanie z NFRZK w imieniu niektórych kategorii osób prawnych obowiązku złożenia oświadczenia odnoszącego się do posiadania wymaganych regulaminami, statutami i innymi wewnętrznymi aktami normatywnymi danych podmiotów upoważnień do złożenia wniosku i przyszłego zawarcia umowy o dofinansowanie. Ponadto dostosowano *Zasady finansowania* do aktualnych przepisów dotyczących pomocy *de minimis*.

W ramach wolnych wniosków Prezydium dyskutowało o ryzykach dotyczących zadań realizowanych w ramach II edycji projektów kluczowych, w ramach których ujawniły się w toku prac nowe, nieprzewidziane potrzeby konserwatorskie (relikty nowożytniej bramy zamkowej w obrębie drogi fortecznej pod Kurzą Stopą na Wawelu i relikty krypt dawnego kościoła św. Michała w obrębie gmachu Muzeum Archeologicznego).

31 lipca w ramach informacji bieżącej Przewodniczący Komitetu zreferował Prezydium stan przygotowań do naboru zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028. Prezydium przyjęło informację dyrektora WRZKiDN MUW o stanie realizacji planu NFRZK po pierwszym półroczu, dokonało korekty planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa oraz aktualizacji wieloletniej prognozy finansowej NFRZK. W ramach trzeciej w 2024 roku korekty do planu wprowadzono 2 nowe zadania, a 2 zadania z planu skreślono. Prezydium dokonało kolejnej zmiany *Zasad finansowania prac w obiektach zabytkowych ze środków NFRZK* doprecyzowując wprowadzone na poprzednim posiedzeniu przepisy odnoszące się do dodatkowych oświadczeń osób reprezentujących przy ubieganiu się o środki NFRZK niektóre kategorie osób prawnych. Prezydium zaakceptowało zaktualizowane wzory formularzy wniosków o dofinansowania z NFRZK w ramach priorytetów operacyjnych I–V.

16 września Prezydium zapoznało się z informacją dyrektora WRZKiDN MUW o stanie realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK. Dokonano czwartej w tym roku korekty planu oraz zaktualizowano wieloletnią prognozę finansową NFRZK. W ramach korekty do planu wprowadzono 2 nowe zadania, z planu skreślono 4 zadania. Prezydium uzupełniło skład zespołu sterującego do spraw oceny zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych. W ramach wolnych wniosków Prezydium poparło ideę rekomendowania przez SKOZK ekspertów do nowo tworzonej przez władze miasta Krakowa Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej. Ponadto Prezydium dyskutowało nad formą upamiętnienia postaci byłego przewodniczącego SKOZK i rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Franciszka Ziejki w związku z przypadającą w 2025 roku piątą rocznicą Jego śmierci. W dyskusji potwierdzono ideę uhonorowania Jego pamięci tablicą pamiątkową w Panteonie Narodowym w kryptach kościoła św. św. Piotra i Pawła. Ustalono, że tablica zostanie ufundowana ze składek prywatnych i ewentualnych darowizn instytucji partnerskich.

7 listopada Prezydium przyjęło uchwałę w sprawie sprostowania omyłek pisarskich w Uchwale Nr 20/2024 Prezydium SKOZK z dnia 16 września 2024 roku w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028. Prezydium wysłuchało informacji dyrektora WRZKiDN MUW o realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK po trzech kwartałach 2024 roku. Dokonano piątej korekty planu oraz zaktualizowano wieloletnią prognozę finansową. Prezydium zapoznało się z informacją bieżącą o rezultatach zakończonego 30 września naboru w trybie konkursowym wniosków o dofinansowania z NFRZK. W ujęciu liczbowym odnotowano spadek liczby wniosków dotyczących obiektów sakralnych, przy znaczącym wzroście liczby wniosków dotyczących obiektów mieszkalnych i usługowych. Prezydium ustaliło składy osobowe zespołów sterujących dokonujących wstępnej oceny wniosków o przyznanie dofinansowania z NFRZK do zadań na rok 2025 i do przedsięwzięć wieloletnich etapowanych na lata 2025–2026 i 2025–2027. W nawiązaniu do dyskusji na poprzednim posiedzeniu Prezydium, dyrektor Biura SKOZK zrelacjonował wyniki rozmów z potencjalnymi wykonawcami tablicy upamiętniającej prof. Franciszka Ziejkę oraz poinformował o utworzeniu zespołu roboczego do spraw ustalenia ostatecznej formy tablicy. Ponadto dyrektor Biura SKOZK poinformował Prezydium o mającej miejsce w nocy z 20 na 21 października 2024 dewastacji skarboxy na Rynku Głównym.

11 grudnia Prezydium zapoznało się z informacją dyrektora WRZKiDN MUW o stanie realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK. Dokonano szóstej w tym roku korekty planu oraz zaktualizowano wieloletnią prognozę finansową NFRZK. Liczba zadań w planie nie uległa zmianie. Decyzją Prezydium całość środków zebranych w 2024 roku w ramach zbiórki publicznej przeznaczono na realizację zadania obejmującego remont bastionu Władysława IV z pomnikiem konnym Tadeusza Kościuszki na Wawelu. Prezydium postanowiło w drodze uchwały o zwołaniu Zebrania Plenarnego SKOZK na 16 grudnia celem rozstrzygnięcia konkursu na projekty kluczowe NFRZK na lata 2025–2028, a także przyjęło projekty dokumentów do przedłożenia

temuż zebraniu. Prezydium przyjęło w formie uchwały i rekomendowało WRZKiDN MUW ramowe wskaźniki finansowe, jakie powinien spełniać projekt planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK na rok następny (wartość dofinansowań do zadań realizowanych w obrębie pomników historii w ogóle wydatków NFRZK nie mniejsza niż 80,00%, wartość dofinansowań z NFRZK w ogólnej wartości zadań objętych projektem planu nie większa niż 54,00%). Prezydium w formie uchwały uzupełniło skład osobowy zespołu sterującego priorytetu operacyjnego V do spraw oceny wniosków o dofinansowanie zadań na rok 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych na lata 2025–2026 i 2025–2027.

Prezydium SKOZK w 2024 roku przyjęło następujące uchwały:

W dniu 11 marca:

- Nr 1/2024 w sprawie przeprowadzenia wyboru członków Prezydium SKOZK.

W dniu 13 marca:

- Nr 2/2024 w sprawie zmiany założeń ramowych do projektu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na rok 2024 ze środków NFRZK;
- Nr 3/2024 w sprawie ustalenia porządku obrad Zebrania Plenarnego w dniu 25 marca 2024 roku i przyjęcia projektów dokumentów do przedłożenia na to zebranie;
- Nr 4/2024 w sprawie zgłoszenia kandydatów do Prezydium SKOZK.

W dniu 26 kwietnia:

- Nr 5/2024 w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 6/2024 w sprawie niezbędnych korekt w planie rzeczowo-finansowym odnowy zabytków Krakowa;
- Nr 7/2024 w sprawie naboru zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028;
- Nr 8/2024 w sprawie zmiany w *Regulaminie pracy zespołów sterujących priorytetów operacyjnych NFRZK*;
- Nr 9/2024 w sprawie przyjęcia informacji o stanie na dzień 31 grudnia 2023 roku egzekucji nawiązek zasądzonych na rzecz SKOZK;
- Nr 10/2024 w sprawie uzupełnienia składu komisji problemowych SKOZK.

W dniu 27 czerwca:

- Nr 11/2024 w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 12/2024 w sprawie niezbędnych korekt w planie rzeczowo-finansowym odnowy zabytków Krakowa;
- Nr 13/2024 w sprawie składu osobowego zespołu sterującego priorytetu operacyjnego NFRZK „I. Projekty kluczowe” do spraw oceny zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych Funduszu na lata 2025–2028;
- Nr 14/2024 w sprawie zmian w *Zasadach finansowania prac w obiektach zabytkowych ze środków NFRZK*.

W dniu 15 lipca:

- Nr 15/2024 w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 16/2024 w sprawie oceny realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa po pierwszym półroczu 2024 roku i niezbędnych korekt w planie;
- Nr 17/2024 w sprawie zmian w *Zasadach finansowania prac w obiektach zabytkowych ze środków NFRZK*;
- Nr 18/2024 w sprawie określenia wzorów formularzy wniosków o przyznanie dofinansowania z NFRZK;
- Nr 19/2024 w sprawie zmiany Uchwały Nr 7/2024 Prezydium SKOZK z dnia 26 kwietnia 2024 roku w sprawie naboru zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028.

W dniu **16 września**:

- Nr 20/2024 w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 21/2024 w sprawie niezbędnych korekt w planie rzeczowo-finansowym odnowy zabytków Krakowa;
- Nr 22/2024 w sprawie uzupełnienia składu osobowego zespołu sterującego priorytetu operacyjnego NFRZK „I. Projekty kluczowe” do spraw oceny zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych Funduszu na lata 2025–2028.

W dniu **7 listopada**:

- Nr 23/2024 w sprawie sprostowania omyłek pisarskich w Uchwale Nr 20/2024 Prezydium SKOZK z dnia 16 września 2024 roku w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 24/2024 w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 25/2024 w sprawie oceny realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa po trzech kwartałach 2024 roku i niezbędnych korekt w planie;
- Nr 26/2024 w sprawie składu osobowego zespołów sterujących priorytetów operacyjnych II–V NFRZK do spraw oceny wniosków o dofinansowanie zadań na rok 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych na lata 2025–2026 i 2025–2027.

W dniu **11 grudnia**:

- Nr 27/2024 w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK na lata 2024–2028;
- Nr 28/2024 w sprawie niezbędnych korekt w planie rzeczowo-finansowym odnowy zabytków Krakowa;
- Nr 29/2024 w sprawie ustalenia porządku obrad Zebrania Plenarnego w dniu 16 grudnia 2024 roku i przyjęcia projektów dokumentów do przedłożenia na to zebranie;
- Nr 30/2024 w sprawie założeń ramowych do projektu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na rok 2025 ze środków NFRZK;
- Nr 31/2024 w sprawie uzupełnienia składu osobowego zespołu sterującego priorytetu operacyjnego V NFRZK do spraw oceny wniosków o dofinansowanie zadań na rok 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych na lata 2025–2026 i 2025–2027.

1.5 Komisje problemowe i zespoły sterujące priorytetów operacyjnych

Komisje problemowe SKOZK, tj.:

- Komisja Programowania i Oceny Realizacji,
- Komisja Finansowa,
- Komisja Prawno-Organizacyjna,
- Komisja Ochrony Krajobrazu Kulturowego Krakowa,
- Komisja Inicjatyw Społecznych i Edukacji o Dziedzictwie Krakowa,
- Komisja Techniczno-Konserwatorska

powołane są do realizacji zadań przewidzianych w *Regulaminie SKOZK*, w tym przygotowywania niezbędnych informacji, wniosków, analiz i opinii o projektach uchwał władz Komitetu.

Działalność **Komisji Programowania i Oceny Realizacji** opisana jest niżej w pkt 2.2 sprawozdania.

Działalność **Komisji Finansowej** opisana jest niżej w pkt 3 sprawozdania.

Zasadniczym zadaniem **Komisji Prawno-Organizacyjnej** SKOZK było opiniowanie pod względem prawnym projektów uchwał organów SKOZK, w tym zmian regulaminów oraz uchwał w sprawach finansowych. Pracom komisji przewodniczył prof. dr hab. Piotr Dobosz. Funkcję zastępcy przewodniczącego komisji pełniła dr hab. Małgorzata Podrecka. W 2024 roku komisja zebrała się ośmiokrotnie: 11 marca, 25 kwietnia, 21 czerwca, 19 lipca, 30 lipca, 13 września, 5 listopada, 9 grudnia. Zwołane na wniosek Przewodniczącego SKOZK posiedzenie w dniu 19 lipca poświęcone było w ca-

łości omówieniu ryzyk dotyczących potencjalnego niewykorzystania środków NFRZK przyznanych na remont elewacji kamienicy przy ul. Stradomskiej 27, powstałych w wyniku zakwestionowania na drodze prawno-administracyjnej przez współwłaściciela nieruchomości ważności wydanego przed laty pozwolenia na budowę. Komisja zaleciła niepodjęcie w tej sprawie kroków innych niż wynikające z upływu terminów, do których dotrzymania w zakresie postępów w realizacji zadania beneficjenci środków NFRZK zobowiązani są w umowie o dofinansowanie. Dofinansowanie do remontu elewacji kamienicy przy ul. Stradomskiej 27 zostało skreślone z planu rzeczowo-finansowego we wrześniu 2024 roku decyzją Prezydium na wniosek WRZKiDN MUW w związku z niedotrzymaniem przez beneficjenta wymaganego terminu rozpoczęcia prac.

Komisja Ochrony Krajobrazu Kulturowego Krakowa nie prowadziła w 2024 roku działalności.

Komisja Inicjatyw Społecznych i Edukacji o Dziedzictwie Krakowa nie prowadziła w 2024 roku działalności poza indywidualną aktywnością członków komisji w dziedzinach wchodzących w zakres jej zadań.

Działalność **Komisji Techniczno-Konserwatorskiej** opisana jest niżej w pkt 2.3 sprawozdania.

W 2024 roku prowadziły w ramach SKOZK działalność **zespoły sterujące priorytetów operacyjnych NFRZK**. Działalność zespołów w zakresie rozpatrzenia wniosków o przyznanie dofinansowań na rok 2024 została opisana w sprawozdaniu z działalności SKOZK za rok 2023, natomiast w zakresie rozpatrzenia wniosków na rok 2025 opisana jest niżej w pkt 2.1 sprawozdania.

1.6 Zespół roboczy

Utworzony przez Przewodniczącego SKOZK zespół roboczy opiniował w 2024 roku projekt tablicy upamiętniającej postać śp. prof. Franciszka Ziejki (1940–2020), byłego przewodniczącego SKOZK, rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego i inicjatora utworzenia Panteonu Narodowego. Zespół działał w składzie: przewodniczący dr hab. Wojciech Drelicharz, prof. UJ – historyk, Krzysztof Czyżewski – historyk sztuki, dr hab. Barbara Widłak, prof. ASP – plastyk, dziekan Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Janusz Chwajot – przedsiębiorca branży kamieniarskiej. Zespół dwukrotnie przeprowadził wizje lokalne w miejscu proponowanego zawieszenia tablicy w podziemiach kościoła św. św. Piotra i Pawła. W oparciu o wstępną koncepcję plastyczną przygotowaną przez prof. dr. hab. Jana K. Ostrowskiego, zastępcę przewodniczącego SKOZK, ustalono docelowe wymiary tablicy i sposób jej zawieszenia, jej kompozycję plastyczną, treść inskrypcji, wielkość i krój czcionki, a także rodzaj materiału, z którego tablica zostanie wykonana.

1.7 Współpraca instytucjonalna

19 marca we współpracy z dyrekcją Teatru im. Juliusza Słowackiego Przewodniczący SKOZK Borysław Czarakczew zorganizował w foyer teatru debatę kandydatów w wyborach na prezydenta Krakowa poświęconą roli zabytków i dziedzictwa w rozwoju miasta. W debacie udział wzięli ubiegający się o stanowisko prezydenta Łukasz Kmita, Andrzej Kulig, dr Aleksander Miszański, a prof. dr. hab. Stanisława Mazura reprezentował pan Krzysztof Görlich. Debatę prowadzili pani Liliana Sonik – przewodnicząca Komisji Inicjatyw Społecznych i Edukacji o Dziedzictwie Krakowa SKOZK oraz dziennikarz Zbigniew Bartuś. Transmisja ze spotkania dostępna była w internecie. Wypowiedzi kandydatów dowiodły pełnego konsensusu w kwestii potrzeby rozwoju mecenatu publicznego w dziedzinie odnowy zabytków Krakowa, a także zrozumienia wpływu rozwijanych dzięki potencjałowi dziedzictwa przedsięwzięć gospodarczych na ogólny poziom rozwoju ekonomicznego miasta. Dyskusja ujawniła wyzwania, przed jakimi stoi miasto na polu zarządzania dziedzictwem i regulowania relacji między przemysłem turystycznym a mieszkańcami. W wypowiedziach poruszano kwestię m.in. rozproszenia w strukturze władz miejskich odpowiedzialności za zarządzanie dziedzictwem, uciążliwości wiążących się dla mieszkańców z rozwojem turystyki i przemysłu czasu wolnego, moż-

liwości wprowadzenia opłaty turystycznej i jej wykorzystania do finansowania ochrony i odnowy zabytków, pomocy dla dysponentów zabytków w poszukiwaniu środków na prace konserwatorskie, a także inwestycji mogących sprzyjać wyborowi zabytkowego centrum Krakowa – borykającego się od lat z odpływem stałych mieszkańców – jako miejsca zamieszkania (remonty ulic, poprawa warunków komunikacji pieszej i rowerowej, organizacja placów zabaw i miejsc służących wspólnemu spędzaniu czasu przez rodziny, rewitalizacja placów targowych). Kandydaci odpowiadali także na pytania dotyczące konkretnych inicjatyw: powstania w Krakowie lamusowni zabytkowego detalu architektonicznego, utworzenia skansenu architektury ludowej, programu ochrony tradycyjnego rzemiosła i księgarń.

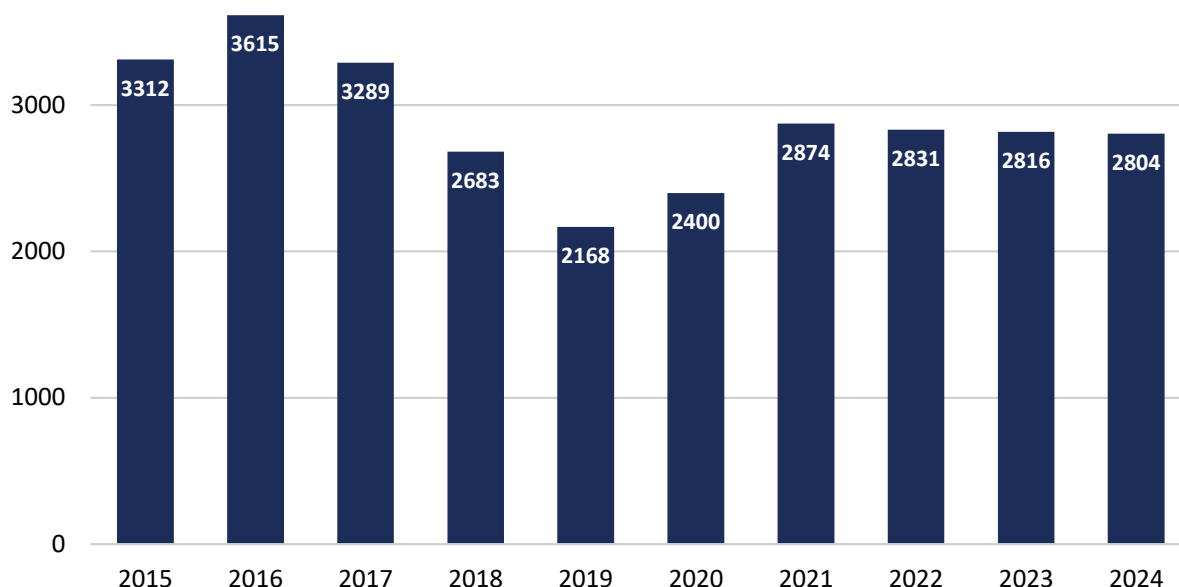
Przewodniczący SKOZK objął w 2024 roku patronatem SKOZK II Kongres Bezpieczeństwa Dziedzictwa „Dziedzictwo kulturowe w konflikcie zbrojnym” w Krakowie w dniach 2–5 czerwca.

Biuro SKOZK w ścisłej współpracy z partnerami zewnętrznymi kontynuowało w 2024 roku pokazy wystawy planszowej „45 lat odnowy Krakowa – miasta na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO”. Działania te opisane są niżej w pkt 5.1 sprawozdania.

1.8 Biuro SKOZK

Za obsługę organizacyjną Zebrania Plenarnego, Prezydium, komisji problemowych, zespołów sterujących priorytetów operacyjnych i zespołów roboczych Komitetu, za przygotowywanie projektów uchwał, dokumentów i wychodzącej korespondencji SKOZK, a także za nabór i weryfikację formalną wniosków o dofinansowania z NFRZK odpowiadało **Biuro SKOZK** będące stałym organem pracy Komitetu, finansowane ze środków Kancelarii Prezydenta RP.

Pracami Biura kierował dyrektor **Maciej Wilamowski**. W Biurze w dniu 31 grudnia 2024 roku zatrudnionych było na podstawie umowy o pracę 5 osób w ramach 5 etatów: 1 etatu dyrektora Biura, 3 etatów pracowników prowadzących bezpośrednią obsługę organizacyjną SKOZK, 1 etatu związanego z obsługą sekretariatu (bez zmian w stosunku do roku poprzedniego). Dwóch pracowników Biura posiadało stopień doktora nauk humanistycznych. Biuro zajmowało pomieszczenia przy ul. Kanoniczej 24 użyczone za zgodą Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie.

Wykres 1. Łączna liczba jednostek korespondencji przychodzącej i wychodzącej zarejestrowanych przez Biuro SKOZK w poszczególnych latach

Biuro prawidłowo realizowało zadania, które wynikają z *Regulaminu Biura SKOZK* i bieżących zaleceń władz Komitetu i kierownictwa Kancelarii Prezydenta RP. Dyrektor Biura brał udział z głosem doradczym w posiedzeniach komisji, zespołów sterujących i zespołów roboczych, a pracownicy Biura pełnili funkcje ich sekretarzy.

Biuro odpowiadało za weryfikację pod względem formalnym wpływających wniosków o dofinansowania z NFRZK, prowadziło w tym zakresie korespondencję z wnioskodawcami i sporządzało rejestry wniosków.

W 2024 roku Biuro zorganizowało i obsłużyło 45 posiedzeń organów statutowych Komitetu, przygotowało projekty 41 uchwał i 58 załączników do uchwał. Sekretariat Biura zarejestrował w 2024 roku łącznie z wnioskami o dofinansowania 2804 pisma przychodzące i wychodzące. Pracownicy Biura SKOZK wzięli udział w charakterze obserwatorów w 51 komisjach konserwatorskich organizowanych w obiektach objętych dofinansowaniem z NFRZK (w 2021 roku – w 38, w 2022 roku – w 53, w 2023 roku – 56). Personel Biura uczestniczył także w czterech kontrolach wykorzystania środków NFRZK, które opisane są niżej w rozdziale 4 sprawozdania.

Do zadań Biura SKOZK należała ponadto opieka nad skarbonami NFRZK i prowadzenie przy ich pomocy zbiórki publicznej zarejestrowanej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji pod numerem 2015/4227/OR i nazwą „Na odnowę zabytków Krakowa – Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa”. Za opiekę nad skarbonami i prowadzenie zbiórki odpowiedzialny był pracownik Biura pan Michał Skoczylas. Dwie skarby zlokalizowane są od 1978 roku w Rynku Głównym i na Wawelu, trzecia od roku 2015 w terminalu Portu Lotniczego im. Jana Pawła II w Krakowie-Balicach, czwarta od 2017 roku na zewnętrznym dziedzińcu opactwa w Tyńcu. Od początku 2023 roku piąta, miniaturowa skarbona znajduje się dzięki życzliwości dyrekcji Muzeum Narodowego w Krakowie w gmachu głównym Muzeum XX. Czatoryskich – oddziale Muzeum Narodowego. Środki zgromadzone w skarbonach w całości zasilają rachunek bankowy NFRZK. W 2024 roku Biuro dokonało 15 komisyjnych otwarć skarbon. Wyniki finansowe zbiórki przedstawiono niżej w rozdziale 3 sprawozdania.

Biuro podejmowało także działania zmierzające do egzekucji nawiązek zasądzonych na rzecz SKOZK przez sądy w sprawach karnych związanych z przestępstwami przeciw zabytkom.

Dyrektor Biura zgodnie z poleceniami kierownictwa Kancelarii Prezydenta RP brał udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich poświęconych sprawozdaniu z realizacji budżetu w 2024 roku i projektowi ustawy budżetowej na rok 2025. Był także członkiem powołanego przez Prezydenta Miasta Krakowa zespołu opiniującego wnioski na rok 2025 o udzielenie dotacji celowej z budżetu Gminy Miejskiej Kraków z przeznaczeniem na prace przy zabytkach położonych na obszarze Gminy Miejskiej Kraków i niestanowiących jej wyłącznej własności.

Działalność Biura SKOZK w zakresie informacji i edukacji, w tym wykorzystania wystawy planszowej przygotowanej w 2023 roku z okazji 45. rocznicy powstania Komitetu, opisana jest niżej w pkt 5.1 sprawozdania.

2. DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA I W ZAKRESIE OCENY REALIZACJI

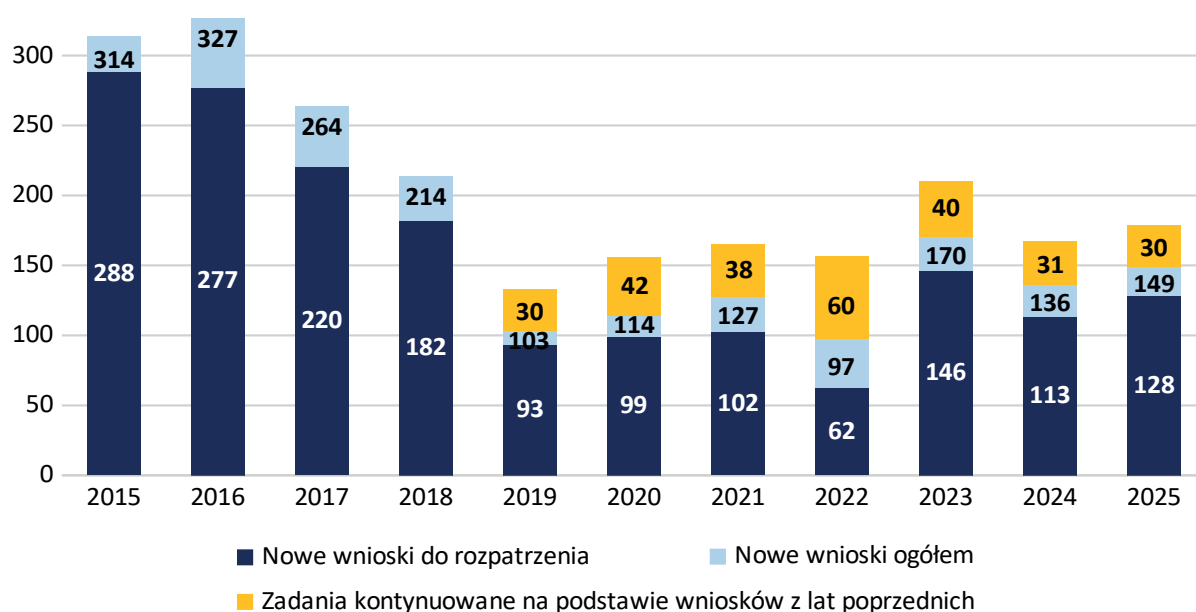
2.1 Działalność zespołów sterujących priorytetów operacyjnych

Działanie **zespołów sterujących priorytetów operacyjnych** NFRZK służyło przygotowaniu materiałów do projektu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w roku 2025 ze środków NFRZK.

W 2024 roku do SKOZK wpłynęło do rozpatrzenia 26 zgłoszeń w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK. Do 11 marca 2025 roku (tj. do dnia zamknięcia ostatniego rejestru wniosków) wpłynęło **149 wniosków** o przyznanie dofinansowania w roku 2025 i latach następnych: 12 wniosków

w trybie projektów kluczowych (dotyczących projektów objętych wcześniej promesami SKOZK), 146 wniosków w trybie konkursowym i 2 wnioski złożone po 1 stycznia 2025 roku w trybie pozakonkursowym. Jednocześnie zapisy wieloletniej prognozy finansowej obligują SKOZK do objęcia w 2025 roku finansowaniem 30 przedsięwzięć wieloletnich etapowanych przechodzących z lat ubiegłych pod warunkiem stwierdzenia poprawnego wykonania i rozliczenia etapów prac z roku poprzedniego. W 2025 roku zespoły sterujące priorytetów operacyjnych nie obejmowały oceną wniosków złożonych w trybie pozakonkursowym. Wnioski te będą podlegały ocenie bezpośrednio przez komisje problemowe i Prezydium SKOZK w trakcie roku, w miarę wolnych środków NFRZK.

Analiza danych (zob. Wykres 2) wskazuje, że rok 2025 przyniósł stabilizację liczby wniosków o dofinansowania na poziomie zbliżonym do lat poprzednich. Od 2023 roku do objęcia dofinansowa-

Wykres 2. Liczba wniosków o przyznanie dofinansowania z NFRZK w poszczególnych latach według stanu z chwili przyjęcia rocznego planu rzeczowo-finansowego

niami z NFRZK dopuszczona jest część zabytków z gminnej ewidencji zabytków, nieobjętych indywidualnymi wpisami do rejestru zabytków. Podobnie jak w roku poprzednim, udział wniosków dotyczących zabytków ewidencyjnych w ogólnej puli wniosków pozostawał w 2025 roku znaczący (38 wniosków z ogólnej liczby 149, tj. 25,5 %; w 2023 roku było to 23,5%, w 2024 roku 17,6%).

W ramach naborów wniosków o dofinansowania w trybie konkursowym obowiązywały wymogi kwotowe w zakresie minimalnych kosztów netto zadań jak w roku poprzednim: w priorytecie operacyjnym „II. Obiekty użyteczności publicznej” na poziomie 325.000 zł, w priorytecie „III. Obiekty sakralne” odpowiednio 150.000 zł, w priorytecie „IV. Obiekty mieszkalne i usługowe” 225.000 zł, w priorytecie „V. Kaplice grobowe, nagrobki, pomniki cmentarne i zespoły zieleni komponowanej” 20.000 zł dla obiektów cmentarnych i ich zespołów oraz 200.000 zł dla zespołów zieleni komponowanej.

Zespoły sterujące priorytetów operacyjnych NFRZK dokonywały oceny wniosków o dofinansowanie z NFRZK przedstawiając listy rankingowe wniosków i rekomendacje, w tym rekomendacje w sprawie przyznania na dane zadanie na wniosek beneficjenta dofinansowania z NFRZK w wysokości ponad 50% koniecznych nakładów. Podstawę pracy zespołów stanowił *Regulamin pracy zespołów sterujących priorytetów operacyjnych NFRZK* nadany Uchwałą Nr 12/2016 Prezydium SKOZK z dnia

2 lipca 2016 roku (z późniejszymi zmianami). Członkowie zespołów składali pisemne deklaracje bezstronności i poufności, a w przypadku powzięcia informacji o istnieniu okoliczności mogącej budzić uzasadnione wątpliwości co do ich bezstronności – pisemne oświadczenia o wyłączeniu się w odpowiednim zakresie z czynności zespołu. Na podstawie Uchwały Nr 8/2024 Prezydium SKOZK z dnia 26 kwietnia 2024 roku przy ocenie wniosków złożonych do konkursów o dofinansowania na rok 2025 i lata kolejne znalazł zastosowanie nowy wzór składanych przez członków zespołów sterujących deklaracji bezstronności i poufności, opracowany w oparciu o rozwiązania dotyczące członków komisji przetargowych w prawie zamówień publicznych.

2.1.1 Działalność zespołu sterującego priorytetu operacyjnego „I. Projekty kluczowe”

Specjalny tryb dofinansowywania ze środków NFRZK prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych określany mianem projektów kluczowych przeznaczony jest dla zadań realizowanych w obiektach o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa narodowego, stanowiących pod względem artystycznym lub historycznym wybitne świadectwa zjawisk kulturowych i społecznych, wydarzeń i procesów historycznych istotnych dla historii Polski, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wpisujących tę historię w kontekst uniwersalny.

Zespół sterujący priorytetu operacyjnego „I. Projekty kluczowe” powołany został przez Prezydium SKOZK w celu oceny zgłoszeń biorących udział w konkursie w ramach III edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028 zainicjowanej uchwałą SKOZK z 25 marca 2024 roku. W skład powołanego przez Prezydium zespołu działającego pod kierunkiem **inż. arch. Borysława Czarakcziewa** weszli jako członkowie: Iwona Gibas – członek zarządu województwa małopolskiego, dr Jan Krzysztof Klęczar – wojewoda małopolski, dr hab. Bogusław Krasnowolski – zastępca przewodniczącego SKOZK, ks. Jacek Kurzydło – dyrektor Muzeum Archidiecezjalnego w Krakowie, dr Aleksander Miszański – prezydent miasta Krakowa, prof. dr hab. Jan Ostrowski – zastępca przewodniczącego SKOZK, prezes Polskiej Akademii Umiejętności, prof. dr hab. Jacek Purchla – prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, dr Andrzej Siwek – zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa, inż. arch. Katarzyna Urbańska – małopolski wojewódzki konserwator zabytków, Maciej Wilamowski – dyrektor Biura SKOZK, prof. dr hab. Jerzy Zdrada – zastępca przewodniczącego SKOZK.

Zgodnie z założeniami konkursu dysponenti zabytku mogli wystąpić o wydanie przez SKOZK opinii o wstępnych założeniach planowanych projektów kluczowych i ich zgodności z celami strategicznymi priorytetu operacyjnego i przyjętymi przez SKOZK standardami postępowania z zabytkami. We wskazanym w harmonogramie konkursu terminie do 30 czerwca do SKOZK wpłynęły 24 prośby o zajęcie stanowiska w sprawie wstępnie wypełnionych kart zgłoszeń projektów. Opinie przygotował działający w okresie 1–18 lipca zespół z udziałem Przewodniczącego SKOZK Borysława Czarakcziewa, dr hab. Bogusława Krasnowolskiego oraz dyrektorów Biura SKOZK i WRZKiDN MUW. Większość uwag do wstępnie wypełnionych kart zgłoszeń dotyczyła niespełniania przez typowany do objęcia zgłoszeniem zabytek wymogów stawianych obiektom obejmowanym projektami kluczowymi, konieczności ograniczenia projektów pod względem rzeczowo-finansowym wyłącznie do prac koniecznych z punktu widzenia osiągnięcia celu przedsięwzięcia, niewystarczającego poziomu kompleksowości planowanych prac, negatywnych rokowań w zakresie przyszłej oceny zgłoszenia z powodu proponowanego wkładu własnego na zbyt niskim poziomie, a także konieczności pogłębienia i poszerzenia zawartych w zgłoszeniu informacji o aktualnym stanie zabytku i celach projektu.

Ostatecznie do SKOZK wpłynęło w wyznaczonym w terminie naboru (tj. do 20 września 2024 roku) **26** zgłoszeń projektów kluczowych na lata 2025–2028. Biuro SKOZK po przeprowadzeniu weryfikacji wniosków (w tym pod kątem terminowości złożenia, poprawności, kompletności) zakwalifiko-

wało do rozpatrzenia **25** zgłoszeń, **1** zgłoszenie z powodów formalnych zwrócono zgłaszającemu bez rozpatrzenia. Zgłoszenia zakwalifikowane do rozpatrzenia objęły projekty o łącznej wartości kosztorysowej prac na poziomie 342,6 mln zł (z czego 296,5 mln przypadło na koszty kwalifikowane z punktu widzenia wydatkowania środków NFRZK), a łączna suma zgłoszonych w ramach konkursu **zapotrzebowań na dofinansowania z NFRZK na lata 2025–2028 wynosiła 202,4 mln zł.**

Zespół odbył 2 posiedzenia poświęcone ocenie zgłoszeń (29 października i 2 grudnia 2024 roku).

Efektom pracy zespołu sterującego jest przyjęta 2 grudnia 2024 roku lista rankingowa zgłoszeń projektów kluczowych NFRZK na lata 2025–2028.

Zespół rekomendował **9** projektów do umieszczenia w wieloletniej prognozie finansowej NFRZK, **9** projektów do umieszczenia na liście rezerwowej. W przypadku **6** zgłoszeń zespół uznał za stosowne rekomendować SKOZK odmowę przyznania dofinansowań w trybie projektu kluczowego.

2.1.2 Działalność zespołu sterującego priorytetu operacyjnego „II. Obiekty użyteczności publicznej”

Zespół sterujący priorytetu operacyjnego „II. Obiekty użyteczności publicznej” w zakresie rozpatrzenia wniosków o przyznanie dofinansowań z NFRZK do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027 został powołany w składzie: **dr hab. Bogusław Krasnowolski – przewodniczący**, dr hab. Monika Bogdanowska – zastępca przewodniczącego, dr Zbigniew Beiersdorf, dr Beata Biedrońska-Słota, dr hab. Andrzej Gaczoł, dr Łukasz Galusek, dr inż. arch. Jan Janczykowski, inż. arch. Mikołaj Kornecki, prof. dr hab. Roman Kozłowski, prof. dr hab. Zdzisław Noga, prof. dr hab. Jacek Purchla, Aldona Sudacka, prof. dr hab. Andrzej Szczerski, prof. dr hab. Jan Święch, prof. dr hab. Stanisław Waltoś oraz inż. arch. Jerzy Zbiegień – członkowie.

W ramach priorytetu operacyjnego wpłynęły do SKOZK w trybie konkursowym **32** wnioski, z czego Biuro SKOZK po przeprowadzeniu weryfikacji wniosków (w tym pod kątem terminowości złożenia, poprawności, kompletności) zakwalifikowało do rozpatrzenia **23** wnioski, **1** wniosek przekwalifikowano do innego priorytetu operacyjnego, **8** wniosków z powodów formalnych zwrócono wnioskodawcom bez rozpatrzenia.

Zespół odbył 2 posiedzenia poświęcone ocenie wniosków (28 lutego i 11 marca 2025 roku).

Efektom prac zespołu sterującego są przyjęte 11 marca 2025 roku listy rankingowe wniosków o przyznanie w ramach priorytetu oraz dofinansowań do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027.

W ramach wniosków nieobjętych działaniem szczegółowym Zespół rekomendował do uwzględnienia w planie rzeczowo-finansowym **7** zadań, **12** zadań rekomendował do umieszczenia na liście rezerwowej, a **1** zadaniu Zespół nie udzielił rekomendacji do umieszczenia w planie z powodu wystąpienia okoliczności niepodlegających bezpośrednio ocenie w ramach przyjętych kryteriów punktacji. W ramach odrębnej listy rankingowej wniosków objętych działaniem szczegółowym „II.1 Twierdza Kraków” zespół rekomendował **1** zadanie do uwzględnienia w planie rzeczowo-finansowym, **2** zadania rekomendował do umieszczenia na liście rezerwowej.

2.1.3 Działalność zespołu sterującego priorytetu operacyjnego „III. Obiekty sakralne”

Zespół sterujący priorytetu operacyjnego „III. Obiekty sakralne” w zakresie rozpatrzenia wniosków o przyznanie dofinansowań z NFRZK do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027 został powołany w składzie: **dr hab. Bogusław Krasnowolski – przewodniczący**, prof. dr hab. Andrzej Betlej – zastępca przewodniczącego, dr Beata Biedrońska-Słota, dr Paweł Boliński, Krzysztof Czyżewski, dr hab. Wojciech Drelicharz, prof. dr hab. Marcin Fabiański, prof. Grażyna Korpala, ks. dr Andrzej J. Nowobilski, Irena Palca, dr hab.

Paweł Pencakowski, dr hab. Rafał Quirini-Popławski, dr hab. Mieczysław Rokosz, ks. prof. dr hab. Jacek Urban, dr hab. Marek Walczak, Emil Zaitz – członkowie.

W ramach priorytetu operacyjnego wpłynęło do SKOZK w trybie konkursowym **18** wniosków. Biuro SKOZK po przeprowadzeniu weryfikacji wniosków (w tym pod kątem terminowości złożenia, poprawności, kompletności) zakwalifikowało do rozpatrzenia **17** wniosków, **1** wniosek został z powodów formalnych zwrócony wnioskodawcy bez rozpatrzenia.

Zespół odbył 2 posiedzenia poświęcone ocenie wniosków (24 lutego i 4 marca 2025 roku).

Efektem pracy zespołu sterującego jest przyjęta 4 marca 2025 roku lista rankingowa wniosków o przyznanie w ramach priorytetu dofinansowań do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027.

Zespół rekomendował **11** zadań do uwzględnienia w planie rzeczowo-finansowym i **6** zadań do umieszczenia na liście rezerwowej.

2.1.4 Działalność zespołu sterującego priorytetu operacyjnego „IV. Obiekty mieszkalne i usługowe”

Zespół sterujący priorytetu operacyjnego „IV. Obiekty mieszkalne i usługowe w zakresie rozpatrzenia wniosków o przyznanie dofinansowań z NFRZK do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027 został powołany w składzie: **prof. dr hab. Jerzy Zdrada – przewodniczący**, dr Andrzej Siwek – zastępca przewodniczącego, dr Zbigniew Beiersdorf, dr hab. Monika Bogdanowska, dr Paweł Dettloff, prof. dr hab. Bogusław Dopart, dr Witold Górny, dr inż. arch. Jan Janczykowski, dr hab. Waldemar Komorowski, arch. Krystyna Łyczakowska, prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk, Halina Rojkowska-Tasak, prof. dr hab. Krzysztof Stopka, dr inż. arch. Marta Urbańska, dr inż. arch. Krzysztof Wielgus – członkowie.

W ramach priorytetu operacyjnego wpłynęło do SKOZK w trybie konkursowym **71 wniosków** (w tym 1 wniosek przekwalifikowany z priorytetu operacyjnego II). Biuro SKOZK po przeprowadzeniu weryfikacji wniosków (w tym pod kątem terminowości złożenia, poprawności, kompletności) zakwalifikowało do rozpatrzenia **60** wniosków, **2** wnioski zostały wycofane przez wnioskodawców, **9** wniosków z powodów formalnych zostało zwrócono wnioskodawcom bez rozpatrzenia.

Zespół odbył 2 posiedzenia poświęcone ocenie wniosków (4 i 13 marca 2025 roku).

Efektem pracy zespołu sterującego jest lista rankingowa wniosków o przyznanie w ramach priorytetu dofinansowań do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027 z dnia 13 marca 2024 roku.

Zespół rekomendował **26** zadań do uwzględnienia w planie rzeczowo-finansowym i **22** zadania do umieszczenia na liście rezerwowej. Zespół rekomendował nieobejmowanie w 2025 roku finansowaniem **12** zadań.

2.1.5 Działalność zespołu sterującego priorytetu operacyjnego „V. Kaplice grobowe, nagrobki, pomniki cmentarne i zespoły zieleni komponowanej”

Zespół sterujący priorytetu operacyjnego „V. Kaplice grobowe, nagrobki, pomniki cmentarne i zespoły zieleni komponowanej” w zakresie rozpatrzenia wniosków o przyznanie dofinansowań z NFRZK do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027 został powołany: **Michał Koziół – przewodniczący**, Liliana Sonik – zastępca przewodniczącego, prof. dr hab. Zbigniew Myczkowski, dr Piotr Kempf, Paweł Kubiszał, Irena Palca, Wacław Passowicz, dr hab. Mieczysław Rokosz, prof. dr hab. Marian Wołkowski-Wolski – członkowie.

W ramach priorytetu operacyjnego wpłynęło do SKOZK **15 wniosków**. Biuro SKOZK po przeprowadzeniu weryfikacji wniosków (w tym pod kątem terminowości złożenia, poprawności, kompletno-

ści) zakwalifikowało do rozpatrzenia **14** wniosków, **1** wniosek z powodów formalnych został zwrócony wnioskodawcy bez rozpatrzenia.

Zespół odbył 1 posiedzenie poświęcone ocenie wniosków (10 marca 2025 roku).

Efektom prac zespołu sterującego są przyjęte 10 marca 2025 roku listy rankingowe wniosków o przyznanie w ramach priorytetu dofinansowań do zadań realizowanych w roku 2025 i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych realizowanych w latach 2025–2027.

W ramach wniosków nieobjętych działaniami szczegółowymi zespół rekomendował **4** zadania do uwzględnienia w planie rzeczowo-finansowym i **4** zadania do umieszczenia na liście rezerwowej. W ramach listy rankingowej wniosków objętych działaniem „V.1 Cmentarz Rakowicki – księga historii Polski” zespół rekomendował **5** zadań do uwzględnienia w planie rzeczowo-finansowym i **1** zadanie do umieszczenia na liście rezerwowej. Ponadto zespół ocenił indywidualnie potrzeby konserwatorskie każdego z obiektów objętych wnioskami dotyczącymi więcej niż jednego nagrobka, grobowca lub kaplicy cmentarnej, przekazując uwagi na bieżąco WRZKiDN MUW jako jednostce odpowiedzialnej na zaplanowanie budżetów poszczególnych zadań w planie NFRZK w ramach dostępnych alokacji środków.

2.2 Działalność Komisji Programowania i Oceny Realizacji

Zasadniczym zadaniem Komisji Programowania i Oceny Realizacji było czuwanie nad właściwą pod względem merytorycznym realizacją rocznego planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa. Pracom komisji przewodniczył **dr hab. Bogusław Krasnowolski**. Funkcję zastępcy przewodniczącego komisji pełniła dr Beata Biedrońska-Słota.

W 2024 roku komisja zebrała się na 8 posiedzeniach w dniach: 20 marca, 25 maja, 2 czerwca, 6 lipca, 14 września, 11 października, 8 listopada, 7 grudnia.

W 2024 roku przyjęty plan rzeczowo-finansowy korygowany był sześciokrotnie. Opracowywane przez WRZKiDN MUW propozycje korekt planu opiniowane były przez komisję w zakresie wynikającym z tematyki jej działania, a następnie przedkładane Prezydium SKOZK do rozpatrzenia.

Realizując regulaminowy obowiązek czuwania nad właściwym przebiegiem prac finansowanych z NFRZK, członkowie Komisji w 2024 roku w miarę możliwości uczestniczyli społecznie w komisjach typowania robót, przeglądu i oceny realizacji oraz odbiorów końcowych w poszczególnych obiektach. Napływające od beneficjentów NFRZK informacje o terminach tego typu komisji były na bieżąco dystrybuowane drogą elektroniczną między członków Komisji Programowania i Oceny Realizacji przez Biuro SKOZK. Dało to możliwość bieżącej kontroli przebiegu prac oraz konsultacji wykonawców i inwestorów z członkami SKOZK posiadającymi wiedzę ekspercką w określonych dziedzinach.

Komisja Programowania i Oceny Realizacji zbierała się w 2024 także celem pogłębionej oceny wybranych przedsięwzięć rewaloryzacyjnych. 26 lipca Komisja odwiedziła klasztor Kamedułów na Bielanach i opactwo Benedyktynów w Tyńcu. Na Bielanach zapoznano się z najnowszymi efektami prowadzonej od szeregu lat przy udziale środków NFRZK kompleksowej konserwacji wnętrza kościoła. W zakresie dalszych potrzeb konserwatorskich Komisja uznała za najpilniejsze dokończenie restauracji dolnego kościoła. W Tyńcu z efektami działań prowadzonych w ramach projektu kluczowego NFRZK II edycji oraz w ramach przedsięwzięcia wieloletniego etapowanego zapoznał członków Komisji br. dr hab. Michał Gronowski. Komisja wysoko oceniła rezultaty prac konserwatorskich, podkreślając znaczenie konserwacji i udostępnienia tworzących rezerwat archeologiczny relikwów architektury romańskiej z najwcześniejszego okresu historii opactwa. 24 września Komisja wizytowała prace elewacyjne przy kamienicy przy ul. Wiślniej 12 i 12A, gdzie pod skuciu ponad poziomem parteru odparzonych tynków odsłonięta została czasowo ceglana struktura elewacji z widocznymi wątkami gotyckimi. Komisja zwróciła się do inwestora o pilne rozpoznanie odsłoniętych wątków przez badacza architektury. Badania takie zostały przez inwestora zlecone.

2.3 Działalność Komisji Techniczno-Konserwatorskiej

Zadaniem komisji jest opiniowanie na wniosek Przewodniczącego lub Prezydium Komitetu rozwiązań konserwatorskich, technicznych, budowlanych i inżynierskich zawartych w wybranych wnioskach o przyznanie dofinansowania z NFRZK pod kątem efektywności proponowanych nakładów finansowych i identyfikacja ryzyk natury konserwatorskiej i inżynierskiej. Pracami komisji kierowała **dr hab. Monika Bogdanowska**. W okresie objętym sprawozdaniem komisja zebrała się dwukrotnie.

8 marca komisja zebrała się przy bastionie Władysława IV na Wawelu w związku ze złożeniem przez Zamek Królewski na Wawelu wniosku o dofinansowanie z NFRZK planowanego remontu konserwatorskiego bastionu i posadowionego na nim pomnika konnego Tadeusza Kościuszki. Stwierdzono zaawansowane ubytki łoża muru na odcinku od bastionu do Bramy Herbowej, wykwyty soli na wątku ceglanym i wyraźne punkty wycieku wody z murów, istnienie przeciwnapływów uniemożliwiających odpływ wody opadowej z tarasu bastionu, brak kapinosów cokołu pod poziomem tarasu i bardzo zły stan schodów. Zapoznano się z dokumentacją historyczną bastionu i ustaleniami z odwiertów potwierdzającymi niejednorodny charakter zasypu wnętrza bastionu i obecność skał wapiennych. Przedstawiciele dyrekcji Zamku Królewskiego na Wawelu przedstawili proponowane rozwiązania techniczne łącznie z przeniesieniem pomnika Tadeusza Kościuszki na czas remontu w inne miejsce (ostatecznie w 2024 roku zdecydowano się na wybór technologii prac niewymagającej demontażu pomnika). Komisja uzyskała wyczerpujące odpowiedzi na zadawane przedstawicielom inwestora pytania szczegółowe. Dwuletnie przedsięwzięcie etapowane obejmujące remont bastionu znalazło się w planie NFRZK na 2024 rok i w wieloletniej prognozie finansowej.

7 czerwca 2024 roku komisja zebrała się w zespole klasztorno-ogrodowym Wizytek przy ul. Krowoderskiej w Krakowie. Omówiono założenia przewidzianych na rok 2024 prac przy położonej w obrębie ogrodu drewnianej kaplicy z początku XVIII wieku – tzw. Kalwaryjce. Komisja poddała dyskusji strategię dalszej rewaloryzacji zabudowań w obrębie ogrodu klasztornego, w tym znajdującego się w stanie awaryjnym (zawalenie się do środka budynku więźby dachowej) budynku gospodarczego ze szklarnią, pochodzącego wedle wstępnego rozpoznania z tego samego okresu, co Kalwaryjka. Komisja zaapelowała do siostr wizytek o pilne przygotowanie planu prac zmierzających do uratowania zabytku. Deklarację udzielenia pomocy w opracowaniu niezbędnej dokumentacji zadeklarowali biorący udział w spotkaniu przedstawiciele oddziału krakowskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

2.4 Realizacja planu odnowy zabytków Krakowa na rok 2024 ze środków NFRZK

2.4.1 Założenia strategiczne

Podstawowe założenie strategiczne odnowy zabytków Krakowa w roku 2024 zawarte były w dokumencie *Program i kierunki działania SKOZK* (Uchwała Nr 7/2022 SKOZK z dnia 28 marca 2022 roku). W doborze zadań do planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK Komitet dokonywał oceny wartości proponowanych zadań pod kątem zabytkowej i historycznej wartości obiektu i jego wyposażenia, autentyczności zabytkowej substancji i konstrukcji, stanu zachowania (przy priorytetowym traktowaniu zabytków szczególnie zagrożonych) i możliwości współpracy z beneficjentem (preferując zadania realizowane przy znaczącym wkładzie finansowym inwestora). Zaktualizowana w 2022 roku strategia SKOZK położyła ponadto nacisk na kwestię ochrony *genius loci* poszczególnych zabytków i całych zespołów urbanistycznych – zespołu materialnych i niematerialnych właściwości danych miejsc wpływających na ich społecznie utrwalony odbiór emocjonalny i intelektualny. Kryterium ochrony *genius loci* zostało zastosowane po raz pierwszy do oceny wniosków w 2022 roku w ramach konkursu II edycji projektów kluczowych NFRZK i znalazło się także wśród podstawowych kryteriów oceny zgłoszeń w konkursie w 2024 roku w ramach III edycji.

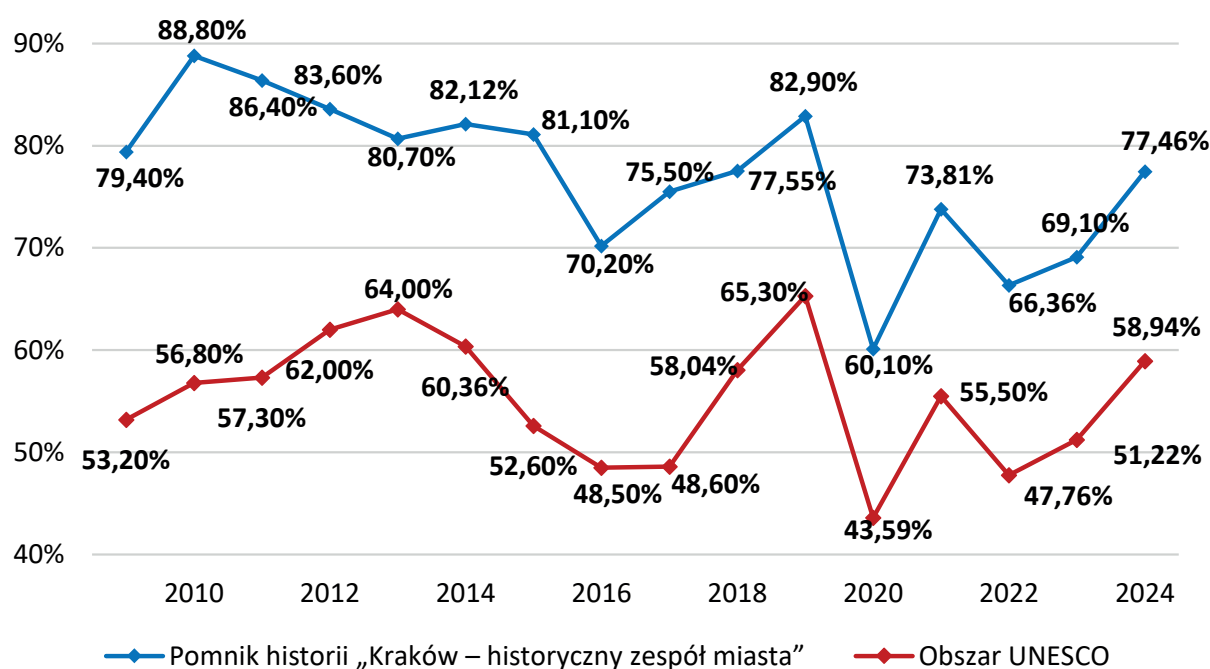
Zarazem zgodnie z przyjętą strategią Komitet oceniał wnioskowane zadania także pod kątem rangi poszczególnych zabytków w ujętych hierarchicznie kompozycjach urbanistycznych, wśród których najwyższą wartość zachowują zespoły objęte wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (Wawel, historyczne centrum Krakowa w obrębie Plant, Kazimierz i Stradom). Niższą wagę w tym kryterium przypisano pozostałym obszarom uznanym za pomniki historii (w zakresie wpisów na listę pomników historii dokonanych zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 1994 roku i rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z lat 2017–2023: terenom pomiędzy Plantami a drugą obwodnicą, osiemnastowiecznemu Podgórzu, dawnemu przedmieściu Wesoła, Kopcu Kościuszki z otoczeniem, opactwu Benedyktynów w Tyńcu, opactwu Cystersów w Mogile), najniższą zaś wagę enklawom na obrzeżach miasta związanym z dawnymi układami wiejskimi, relikami wiejskiego krajobrazu, zespołami rezydencjonalnymi i sakralnymi oraz zespołami fortecznymi, a także z wybitnymi realizacjami architektonicznymi XX wieku. Zaznaczyć należy, że SKOZK z powodu małej aktywności dysponentów zabytków nie otrzymuje wniosków o wsparcie działań rewaloryzacyjnych w obrębie piątego z istniejących na terenie Krakowa pomnika historii, to jest zespołu architektonicznego i urbanistycznego dzielnicy Nowa Huta – i to mimo wprowadzenia w 2022 roku zmian regulaminowych, które otworzyły możliwość ubiegania się o wsparcie niektórych kategorii prac w zabytkach niewpisanych do rejestru, a położonych w granicach pomników historii i figurujących w gminnej ewidencji zabytków.

Przyjęte założenia strategiczne znajdują swoje odzwierciedlenie w zasadach oceny wniosków przez powoływane w ramach SKOZK zespoły sterujące. Uchwałą Nr 3/2024 SKOZK z 25 marca 2024 roku zmodyfikowano i zróżnicowano systemy oceny punktowej wniosków w celu ich lepszego dostosowania do specyfiki poszczególnych priorytetów operacyjnych NFRZK. Przedmiotem oceny w części eksperckiej była wartość artystyczna, historyczna lub naukowa chroniona w ramach danego zadania (do 30% punktów w priorytetach II, III i części V dotyczącej zespołów zieleni komponowanej, do 35% w priorytecie IV), konieczność wykonania prac wynikająca ze stanu substancji zabytkowej (do 20% punktów w priorytetach II, IV i części V oraz do 30% w priorytecie III), ranga zabytku w kompozycji urbanistycznej (do 20% punktów w priorytecie II i wspomnianej części priorytetu V, do 15% w priorytecie III i do 10% w priorytecie IV). W przypadku ostatniego z tych kryteriów przyjęto dodatkowo zróżnicowane górne i dolne limity punktacji dla poszczególnych obszarów – przy zachowaniu preferencji dla Wawelu, Starego Miasta i Kazimierza, niższym dolnym limicie punktacji dla obszarów położonych poza obrębem wpisu na listę UNESCO, lecz w granicach pomników historii, oraz najniższym zakresie możliwej punktacji dla enklaw zabytkowych poza obszarami pomników historii. W ramach priorytetów III i IV oceniający wnioski eksperci dysponują dodatkowym kryterium oceny strategicznej (do 5% ogólnej sumy punktów). Na łączną ocenę wszystkich wniosków prócz części eksperckiej składa się także część parametryczna odzwierciedlająca obiektywnie wysokość deklarowanego we wniosku wkładu własnego (do 20% możliwych do otrzymania przez wniosek punktów w ramach priorytetu III oraz do 30% w ramach priorytetów II, IV i V). Począwszy od naboru w trybie konkursowym wniosków o dofinansowania na rok 2025 zrezygnowano natomiast z obowiązującej przez wiele lat zasady premiowania dodatkową pulą punktów zadań stanowiących kontynuację prac finansowanych z NFRZK w okresie dwóch lat poprzednich. Wpływ na to miało upowszechnienie wśród dysponentów zabytków korzystających ze wsparcia SKOZK modeli finansowania opartych na przedsięwzięciach wieloletnich etapowanych wprowadzanych do wieloletniej prognozy finansowej NFRZK.

Plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa zgodnie z przyjętą praktyką realizowano w podziale na priorytety i działania. Alokacje finansowe do poszczególnych priorytetów i działań ustalane były kwotowo w aktualizowanym na bieżąco załączniku do wieloletniej prognozy finansowej NFRZK. W 2024 roku dofinansowania z NFRZK udzielane były wzorem roku poprzedniego w ramach następujących działań priorytetów i działań:

- Priorytetu operacyjnego „I. Projekty kluczowe”,
- Priorytetu operacyjnego „II. Obiekty użyteczności publicznej”, zawierającego działanie „II.1 Twierdza Kraków”,
- Priorytetu operacyjnego „III. Obiekty sakralne”,
- Priorytetu operacyjnego „IV. Obiekty mieszkalne i usługowe”,
- Priorytetu operacyjnego „V. Kaplice grobowe, nagrobki, pomniki cmentarne i zespoły zieleni komponowanej” zawierającego działanie „V.1 Cmentarz Rakowicki – księga historii Polski”.

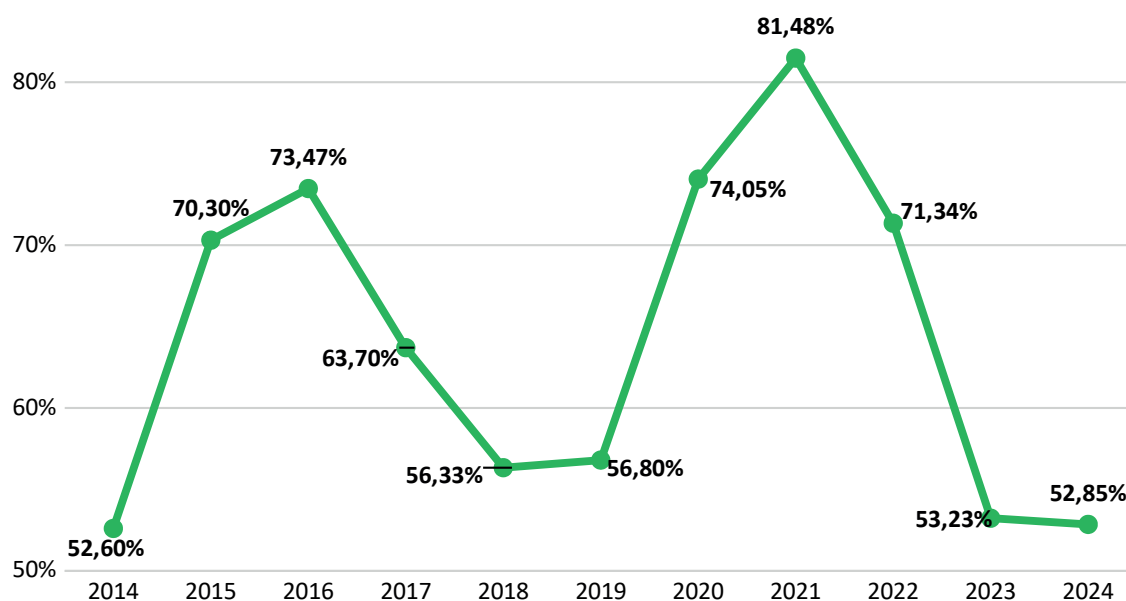
Na zadania zrealizowane na wszystkich obszarach uznanych za pomniki historii przeznaczono w 2024 roku z NFRZK 35.366.553,55 zł, tj. 88,10 % ogółu wydatkowanych środków Funduszu (wobec 82,58% w roku poprzednim). Z tej sumy 31.097.947,21 zł, tj. 77,46% ogółu wydatkowanych środków Funduszu, przypadło na historyczne centrum miasta wpisane na listę pomników historii w 1994 roku. Wskaźnik zaangażowania NFRZK w szeroko rozumiany śródmiejski zespół zabytkowy wykazał zatem w roku 2024 silny wzrost rok do roku, osiągając na wykresie (zob. Wykres 3) górną granicę rysującego się w sprawozdaniach za ostatnie 16 lat lekkiego trendu spadkowego.

Wykres 3. Udział wydatków z NFRZK na prace w obiektach zlokalizowanych na terenie objętym wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz na obszarze pomnika historii „Kraków – historyczny zespół miasta” w skali wszystkich wydatków NFRZK w poszczególnych latach

Z kolei na zadania realizowane w centralnej części pomnika historii, stanowiącej od 1978 roku obszar wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, przeznaczono z NFRZK w 2024 roku kwotę 23.662.119,94 zł, tj. 58,94% ogółu wydatków. Analogicznie jak w przypadku pomnika historii obejmującego centrum Krakowa, także w przypadku obszaru na liście UNESCO nastąpił w 2024 roku w stosunku do roku poprzedniego wzrost udziału nakładów w ogólnej sumie wydatków Funduszu (zob. Wykres 3). Ujęte na wykresie dane o zaangażowaniu środków NFRZK na obszarze wpisanym na listę UNESCO zarysowują w ujęciu szesnastoletnim trend boczny, przy czym latom realizacji projektów kluczowych NFRZK (I edycja zrealizowana w głównej części w latach 2017–2019 i II edycja prowadzona we w pełni rozwiniętym zakresie od roku 2023) towarzyszy wyraźny wzrost nakładów na zespół zabytkowy najcenniejszym z punktu widzenia dziedzictwa światowego.

Jak wynika z raportowanego corocznie Ministerstwu Finansów miernika wykonania budżetu zadaniowego o nazwie „Liczba zadań objętych dofinansowaniem z NFRZK w stosunku do zgłoszonych

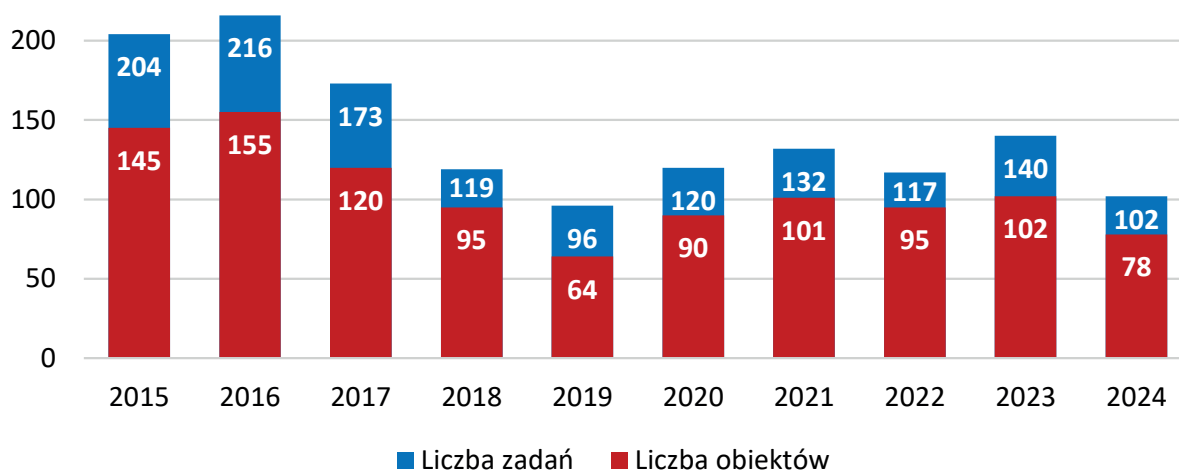

Wykres 4. Miernik wykonania budżetu zadaniowego „Liczba zadań objętych dofinansowaniem z NFRZK w stosunku do zgłoszonych potrzeb” w poszczególnych latach

potrzeb”, liczba zadań objętych ostatecznie finansowaniem w ramach planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na 2024 rok odpowiadała **52,85%** liczby wniosków i zgłoszeń projektów kluczowych zawierających oczekiwania wobec NFRZK dotyczące roku 2024. Miernik ten, bazując na prostym porównaniu liczby wniosków z liczbą dofinansowanych zadań, nie odwzorowuje precyzyjnie stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie rewaloryzacji zabytków Krakowa. Wynika to z nieuwzględnienia w konstrukcji miernika faktu, że w wielu przypadkach zadania wprowadzane są do planu NFRZK w postaci odpowiadającej jedynie części zakresu finansowo-rzeczowego ujętego we wniosku. Wskaźnik obrazuje natomiast poziom selekcji zagadnień konserwatorskich zgłaszanych SKOZK w ramach naborów wniosków o dofinansowania (im wskaźnik niższy, tym selekcja ta przybiera ostrzejszą postać). Na poziom realizacji miernika wpływa to, w jakim zakresie danego roku dotyczą potrzeby zgłaszane w latach poprzednich w ramach wniosków o dofinansowanie projektów kluczowych lub przedsięwzięć wieloletnich etapowanych. I tak w latach 2017–2019 na obniżenie poziomu miernika wpływ miał jednorazowy napływ obejmujących te lata zapotrzebowań w ramach przeprowadzonego w 2016 roku naboru zgłoszeń do I edycji projektów kluczowych NFRZK. Z końcem 2019 roku zgłoszone w tym konkursie potrzeby przestały już być uwzględniane przy obliczeniu miernika, co przy jednoczesnym odłożeniu o dwa lata kolejnej edycji projektów kluczowych spowodowało w latach 2020 i 2021 wzrost statystycznego poziomu zaspokojenia potrzeb. W kolejnym okresie, w związku z przeprowadzeniem naborem zgłoszeń do II edycji projektów kluczowych NFRZK na lata 2022–2024 składowa miernika została ponownie zasilona dodatkową grupą potrzeb z trzyletnim horyzontem czasowym, a skutkiem tego było ponowne odwrócenie trendu i spadek poziomu realizacji miernika w latach 2022–2024.

2.4.2 Osiągnięte rezultaty konserwatorskie

W roku 2024 zrealizowano przy udziale środków NFRZK 102 zadań w 78 obiektach zabytkowych (w rozumieniu pozycji w rejestrze zabytków nieruchomych, tj. niezależnie od faktycznej liczby budowlń objętych ochroną na podstawie jednego wpisu do rejestru zabytków). Analizując te wielkości w ujęciu historycznym (zob. wykres 5) odnotować należy spadek obu wskaźników w porównaniu do roku 2023.

Wykres 5. Liczba obiektów i zadań objętych dofinansowaniem z NFRZK w poszczególnych latach

Do **najważniejszych rezultatów** osiągniętych w 2024 roku przy wykorzystaniu środków NFRZK należy zaliczyć:

- zakończenie dwuletniego remontu **hełmu Wieży Zegarowej katedry na Wawelu** (projekt kluczowy). W toku prac dokonano zabezpieczenia drewnianej konstrukcji hełmu wraz z wymianą głównej belki nośnej, oczyszczono pochodzące w dużej części z XVIII w. poszycie blaszane oraz odnowiono pełnoplastyczne postacie świętych w narożnikach budowli, przywracając poszczególnym świętym atrybuty przemieszczone w wyniku poprzednich napraw i konserwacji. W oparciu o ślady pierwotnej dekoracji przywrócono złączenia obramień prześwitów w hełmie;
- prace konserwatorskie w zespole **Zamku Królewskiego na Wawelu** wykonane w ramach szerszego przedsięwzięcia obejmującego przebudowę, rozbudowę i udostępnienie dla zwiedzających podziemnych rezerwatów archeologicznych zlokalizowanych w obrębie międzymurza od strony Wisły. W ramach zadania przeprowadzono konserwację murów kleszczowych, zabezpieczając wewnętrzne lica ścian i okienka strzelnicze, wykonano dezynfekcję gruntu w zamkniętych pomieszczeniach rezerwatów. Konserwacji poddano także relikty wzniesionej z ciosów wapiennych rotundy romańskiej oraz relikty wałów ziemnych Wawelu z okresu wczesnego średniowiecza;
- konserwację ceglanych elewacji **wieży Hejnałowej bazyliki Mariackiej** (kontynuacja projektu kluczowego). Dzięki zabiegowi ablacji laserowej oczyszczono bez ubytku substancji zabytkowej powierzchnie cegieł, spoin oraz profili, bloków i innych elementów kamiennych, unikając efektu wizualnego nadmiernej nowości;
- w **kościółce św. Piotra i Pawła** zakończenie trzyletniego przedsięwzięcia etapowanego obejmującego oczyszczenie i konserwację oryginałów pochodzących z lat 20. XVIII wieku kamiennych figur Dwunastu Apostołów sprzed fasady świątyni, które z uwagi na daleko posuniętą destrukcję zostały w okresie PRL przeniesione na tyły kościoła, a następnie zastąpione w pierwotnej lokalizacji kopiami. Oryginały figur poddano konserwacji zachowawczej jako świadectwo nieodwracalnych następstw upływu czasu i dotyczącej Krakowa w XX wieku katastrofy ekologicznej;
- w **opactwie Benedyktynów w Tyńcu** zakończenie rekonstrukcji w oparciu o wzory z epoki renesansu z II wojny światowej organów renesansowych wraz z balkonem na południowej ścianie prezbiterium kościoła klasztorowego. Rekonstrukcji dokonano w oparciu o zachowane ślady oraz poddane analizie fotogrametrycznej zdjęcia z 1929 roku. Trwające trzy lata prace objęły wykonanie pod nadzorem znawców dawnych instrumentów muzycznych konstrukcji nośnej, szafy organowej z drewna dębowego, kompletnego systemu powietrznego i piszczałek organowych wykonanych z zastosowaniem dawnych technik odlewniczych. Nowy instrument jest wyposażony w 10 głosów manualowych i 2 pedały. Organy zostały poświęcone 15 stycznia 2025 roku podczas uroczystości z udziałem przybyłego z Rzymu ks. kardynała Claudio Gugerottiego;

– w **zespole klasztornym Wizytek** przy ul. Krowoderskiej 16 wykonanie pełnego cyklu prac ratunkowych i zabezpieczających Kalwaryjkę – wolnostojącą, drewnianą kaplicę z początków XVIII wieku w obrębie ogrodu klasztoru, posiadającą we wnętrzu bogatą dekorację malarską z okresu powstania budowli. Przeprowadzono fumigację obiektu w celu usunięcia szkodników drewna, wymieniono będące w stanie awaryjnym gontowe pokrycie dachu, wymieniono instalację odgromową.

W roku 2024 zrealizowano przy udziale dofinansowań z NFRZK prace w wielu innych obiektach zabytkowych na terenie miasta. W obrębie Zamku Królewskiego na Wawelu rozpoczęto zaplanowany na dwa lata remont konserwatorski bastionu Władysława IV z pomnikiem konnym Tadeusza Kościuszki. Po licznych naradach i wykonaniu dodatkowych badań (w tym badania endoskopowego wnętrza posągu) odstąpiono od pierwotnego zamiaru czasowego przeniesienia pomnika na inne miejsce, decydując się na oparcie rzeźby na okres wymiany żelbetowego cokołu na specjalnej konstrukcji wsporczej. W ramach pierwszego etapu prac usunięto z wnętrza bastionu zasypy przeznaczone w projekcie do wymiany.

Na Wawelu, oprócz opisanych wyżej działań w obrębie rezydencji królewskiej, prowadzono także prace w **archikatedrze wawelskiej**. W południowej części transeptu oraz południowym skrzydle ambitu archikatedry poddano konserwacji kamienną posadzkę na odcinku od kaplicy Wazów do ambitu. Oczyszczono powierzchnię płyt kamiennych, usunięto nawarstwienia gipsowe i wadliwe uzupełnienia ubytków, sklejono popękane płyty, uzupełniono spoiny. Najbardziej zniszczone elementy, w ilości nie przekraczające 10% ogółu powierzchni, poddano pełnej rekonstrukcji. W roku 2024 rozpoczęto również związane ze złym stanem technicznym obrazu prace ratunkowe przy portrecie królowej Anny Jagiellonki znad wejścia do kaplicy Zygmuntowskiej.

W obrębie **Starego Miasta** przy udziale środków NFRZK wykonano w 2024 roku szereg zadań w obiektach użyteczności publicznej. W **Sukiennicach** poddano konserwacji i naprawom 34 unikatowe lampy gazowe w podcieniach. Wymieniona została w nich instalacja gazowa oraz wszystkie zużyte części, a powierzchnię oczyszczono i pomalowano. W obrębie rozległego, posiadającego pięć skrzydeł i trzy dziedzińce **Collegium Broscianum UJ** (dawnego kolegium jezuickiego) przeprowadzono remont kolejnych fragmentów elewacji (wykonano m.in. naprawę kominów oraz konserwację elementów sztukaterii) oraz kontynuowano rekonstrukcję stolarki okiennej w elewacji od strony Plant. W należącym do zespołu najstarszych budynków uniwersyteckich, pochodzącym z lat 40. XVII wieku **Collegium Nowodworskiego UJ** rozpoczęto natomiast remont elewacji zachodniej dziedzińca (uszczelniono znajdującą się tam fontannę) oraz odtwarzano stolarkę okienną. W **teatrze im. Juliusza Słowackiego** wykonano prace konserwatorsko-budowlane przy kamiennych schodach zewnętrznych w rejonie wejścia do kasy biletowej. W **Bibliotece Książąt Czartoryskich**, w ramach I roku realizacji przedsięwzięcia wieloletniego etapowanego, rozpoczęto prace ratunkowe przy **murze granicznym** między posesjami ul. Św. Jana 9 a ul. Św. Jana 11 i ul. Św. Marka 17. Zagrożoną konstrukcję ustabilizowano dzięki wykonaniu mikropali. W monumentalnym gmachu **Polskiej Akademii Umiejętności** przy ul. Sławkowskiej 17 kontynuowano realizację projektu kluczowego obejmującego remont wnętrz połączony z wymianą i modernizacją systemu ogrzewania. Przy wsparciu NFRZK powstała w 2024 roku dokumentacja projektowa remontu zespołu zabudowań przy ul. Pijarskiej 7 i Sławkowskiej 32 znanego jako **pałac Badenich**, mieszczącego Instytut Historii Sztuki i Kultury Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. Dofinansowanie z NFRZK objęło sporządzenie dokumentacji dla części zespołu wpisanej do rejestru zabytków (pozostała część zabudowań figuruje w gminnej ewidencji zabytków). Wsparto także opracowanie koncepcji architektonicznej i programu funkcjonalno-użytkowego remontu i częściowej przebudowy Pałacu Górków przy ul. Kanoniczej 24, będącego siedzibą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Gmach ten, mieszczący w swojej historii m.in. areszt policyjny, został zaadaptowany na siedzibę służb konserwatorskich w pierwszych latach XXI wieku bez zabezpieczenia dostępności wyższych kondygnacji dla osób ze specjalnymi potrzebami i z pozostawieniem części powierzchni w stanie niezagospodarowanym.

Na terenie Starego Miasta prowadzono także prace w najcenniejszych zabytkach sakralnych. W romańskim kościele św. Andrzeja przy **klasztorze Klarysek** rozpoczęto konserwację ołtarza głównego. Etap roku 2024 objął konserwację i restaurację kamiennej struktury ołtarza, konserwację techniczną pilastrów z kapitelami, dezynfekcję, dezynsekcję i impregnację wzmacniającą elementów drewnianych oraz szeroki zakres badań stratygraficznych. W oparciu o szczegółowe rozpoznanie historii obiektu, na podstawie decyzji komisji konserwatorskiej przywrócono pierwotną formę ołtarza poprzez usunięcie wtórnych złocień. W położonym u stóp Wawelu gotyckim **kościelisku św. Idziego** kontynuowano projekt kluczowy obejmujący kompleksowy remont wnętrza i konserwację pochodzącego z różnych epok wyposażenia wnętrza, w tym elementów pochodzących z rozebranego nagrobka św. Jacka z lat 80. XVI wieku z kościoła Dominikanów. W **kościelisku Franciszkanów**, w ramach projektu kluczowego NFRZK, kontynuowano kompleksową konserwację nawy głównej. Wykonano m.in. konserwację i renowację polichromii ścian i sklepienia, czterech kamiennych ołtarzy bocznych oraz tablic pamiątkowych. Zakończono również III rok realizacji przedsięwzięcia etapowanego obejmującego konserwację obrazów stanowiących historycznie ukształtowane wyposażenie wnętrza sąsiadującego z kościołem klasztoru. Dzięki wsparciu NFRZK udało się poddać zabiegom konserwatorskim łącznie 21 obrazów. W **zespole klasztornym Dominikanek „Na Gródku”** zakończono drugi etap prac naprawczych w obrębie furty wraz z wykonaniem prac naprawczych po wcześniejszych naprawach konstrukcyjnych budynku klasztornego. W kaplicy neogotyckiego gmachu **Wyższego Seminarium Duchownego** Archidiecezji Krakowskiej pod Wawelem zostały odsłonięte i odrestaurowane malowidła ściennie zakryte warstwą monochromii w okresie PRL. Konserwatorzy przywrócili pierwotną dekorację malarską wnętrza pochodzącą z początków XX wieku. Jedynie w partii żeber sklepienia, gdzie nie zachowały się w pozwalającym na rekonstrukcję wymiarze najstarsze malowidła, odsłonięto i pozostawiono wtórną aranżację z 1958 roku autorstwa malarza i grafika Witolda Chomicza.

Działania realizowane przy udziale środków NFRZK objęły także **zabytkowe kamienice** w obrębie Starego Miasta. W **kamienicy Klemensa Bąkowskiego** przy ul. św. Jana 12, należącej do powstałego w 1896 roku Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, w ramach projektu kluczowego poddano konserwacji stolarkę okienną i drzwiową wewnętrzną z początku XX wieku, drewniane schody między II i III kondygnacją budynku oraz drewniany strop datowany na początek XVII wieku. We wnętrzach **kamienicy Hallerowskiej** przy ul. św. Jana 16 przy wsparciu NFRZK zabiegom konserwatorskim poddano drewniane stropy z polichromiami. W kamienicy przeprowadzono również remont konserwatorski elewacji frontowej połączony z przywróceniem fasadzie historycznej kolorystyki. Zakończono dwuletni cykl prac konserwatorskich przy elewacjach frontowych kamienicy narożnej położonej przy **ul. Podzamcze 14 / ul. Straszewskiego 2**, czyli vis a vis głównego podejścia na Wawel. W 2024 roku w oparciu o wyniki badań stratygraficznych przywrócono pierwotną kolorystykę elewacji od strony ul. Straszewskiego oraz odrestaurowano bramę wjazdową. W ścisłym centrum pracami remontowymi objęto także kamienicę przy **ul. Gołębiej 6**, gdzie utrzymano oryginalną kolorystykę oraz odrestaurowano elementy architektoniczne i sztukatorskie obiektu. W przypadku remontu elewacji frontowej kamienicy przy **ul. Wiślniej 12 i 12a** wykonano dodatkowo badania architektoniczne i zinwentaryzowano odsłonięte spod tynków na czas remontu gotyckie wątki ceglane. Remont silnie zdegradowanej, stwarzającej zagrożenie dla przechodniów elewacji wykonano w kamienicy narożnej przy **ul. św. Tomasza 33**. W mającej średniowieczną genezę kamienicy „Pod Jaszczurką” przy **Rynku Głównym 8** wsparto dofinansowaniem remont znajdującego się w stanie awaryjnym dachu.

Na terenie dawnego miasta Kazimierza wsparciem NFRZK objęte zostały przede wszystkim monumentalne zespoły sakralne – zabytki wielowiekowego współistnienia społeczności chrześcijańskiej i żydowskiej. W **zespole klasztornym Paulinów na Skalce** zakończono dwuletni kompleksowy remont konserwatorski barokowej sadzawki św. Stanisława z lat 80. XVII wieku. W ramach etapu

prac przypadającego na 2024 rok po spuszczeniu wody z sadzawki i osuszeniu obiektu poddano konserwacji i impregnacji płytę denną i ściany niecki oraz stopnie schodów i cokół figury św. Stanisława. W krużgankach **zespołu klasztornego Augustianów** zakończono konserwację pochodzącego z początków XV wieku malowidła ściennego z wyobrażeniem św. Augustyna, któremu zagrażał utrzymujący się od lat podwyższony poziom wilgotności ścian. Konserwacji technicznej i estetycznej poddany został odstonięty wąż ceglany, uzupełniono i scalono rekonstrukcję drobnych ubytków tynków i warstwy malarskiej. W **zespole klasztornym Kanoników Regularnych Laterańskich** zakończono prowadzoną od 2022 roku restaurację podcieni wewnętrznego dziedzińca klasztoru. Prace konserwatorskie objęły posadzkę ceramiczną, więźbę dachową i pokrycie dachowe, arkady, mur ceglany, ściany oraz stolarkę okienną i drzwiową. W gotyckim **kościelie Bożego Ciała** kontynuowano konserwację ołtarzy przyfilarowych św. Antoniego i Świętej Trójcy, stopniowo przywracając ołtarzom pierwotną, rokokową kolorystykę. Zakończono prace techniczne przy drewnianej strukturze ołtarzy, obrazach ołtarzowych oraz kamiennej mensie i barokowych stopniach. Zaawansowano prace przy wmurowanych w filary nawy epitafiach Stanisława Cieniowskiego (zm. 1587) i Katarzyny Fox (zm. 1602), które zostały odkryte w 2023 roku po demontażu na czas konserwacji ołtarzy przyfilarowych.

Kontynuowano również przy wsparciu NFRZK prace w ramach unikatowego w skali europejskiej zespołu żydowskich obiektów sakralnych wznoszonych na Kazimierzu od końca XV po schyłek XIX w. W **synagodze Tempel** poddano naprawom kolejną grupę słupów podtrzymujących galerie wewnętrzne. W największej z krakowskich bożnic, **synagodze Izaaka**, na podstawie opracowanego w 2023 roku projektu technicznego zabezpieczenia sklepienia synagogi rozpoczęto remont spękanego sklepienia nad nawą, wzmacniając spodnią stronę sklepienia siatkami kompozytowymi.

W obrębie pozostałej części historycznego centrum Krakowa, położonej już poza obszarem wpisu na listę UNESCO, lecz stanowiącej część obejmującego historyczny zespół miasta pomnika historii, również prowadzono w 2024 roku prace współfinansowane z NFRZK. W **willi „Kossakówka”** kontynuowano projekt kluczowy obejmujący kompleksowy remont budynku i jego dostosowanie do funkcji muzeum rodziny Kossaków. W 2024 roku wykonywano tu roboty obejmujące przemurowanie ścian, wymianę zniszczonych stropów, rozprowadzanie instalacji, prace tynkarskie we wnętrzach, remont konserwatorski elewacji i montaż stolarki okiennej. Po zakończeniu w roku poprzednim konserwacji stali północnych, w 2024 roku w prezbiterium **kościół św. Mikołaja** w rozpoczęto konserwację stali południowych zmierzającą do przywrócenia pierwotnej aranżacji estetycznej z zastosowaniem srebrzenia srebrem strącanym i płatkowym oraz złocenia złotem płatkowym. W sąsiadującym z kościołem **budynku plebanii** parafii św. Mikołaja dokończono remont wschodniej elewacji budynku. Konserwacji poddano tynki z dekoracją architektoniczną, elementy metalowe oraz elementy kamienne. W 2024 roku rozpoczęto przy wsparciu NFRZK pierwszy od czasów wzniesienia świątyni (1907–1910 i rozbudowa 1929–1932) remont konserwatorski elewacji **kościół Karłow Bosych** przy ul. Rakowickiej 18. Po zabiegach konserwatorskich na elewacji południowej nawy głównej i kaplic ukazała się spod grubych warstw zabrudzeń oryginalna barwa cegły.

Na obszarach wchodzących w skład pomnika historii układów urbanistycznych Nowego Świata, Piasku i Kleparza, czyli dawnych przedmieść Krakowa, kontynuowano prace w budynkach użyteczności publicznej, w tym w projektowanych przez najwybitniejszych krakowskich architektów gmachach szkolnych z okresu autonomii galicyjskiej. Dofinansowano z NFRZK opracowanie dokumentacji konserwatorsko-budowlanej remontu wykonanej w technice cementu romańskiego elewacji **dawnej Akademii Handlowej** przy ul. Kapucyńskiej 2. W **II Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Jana III Sobieskiego** przy ul. Sobieskiego 9 wykonano I etap remontu konserwatorskiego mającej ponad 70 m długości elewacji frontowej wraz z izolacją przeciwwilgociową. W należącej do Akademii Muzycznej w Krakowie części **Pałacu „Florianka”** (ul. Basztowa 8) zrealizowano I etap przedsięwzięcia obejmującego remont elewacji frontowej ze ścianami szczytowymi i remont dachu.

Mające trudny do przecenienia wpływ na ogólny wizerunek zabytkowego Krakowa remonty elewacji przeprowadzono w 2024 roku przy udziale środków NFRZK także w wielu kamienicach położonych poza obrębem Starego Miasta. Dotyczyło to budynków przy ul. **Karmelickiej 16, Starowiślniej 23, Starowiślniej 45, Smoczej 8, Miodowej 2** (zakończenie przedsięwzięcia dwuletniego), **Dietla 5, Bogusławskiego 3** (I etap prac), **Radziwiłłowskiej 23** (II etap prac), **Batorego 2, Długiej 82** (II etap prac) i **Mazowieckiej 33**. Na uwagę zasługują remonty elewacji pochodzących z okresu międzywojennego kamienic przy ul. **Basztowej 4** i **Krakowskiej 49**, gdzie przedmiotem prac konserwatorskich były charakterystyczne dla architektury modernistycznej tego okresu tynki szlachetne.

Prace prowadzono również w zabytkowych obiektach położonych poza historycznym centrum Krakowa. Dofinansowaniem objęto remont wieży w cennym zabytku międzywojennego modernizmu – **kościel Matki Bożej Zwycięskiej** przy ul. Zakopiańskiej 86. W toku prac usunięto z wieży część anten i konstrukcji wsporczych sieci telefonii komórkowej, które wpływały degradująco na architekturę obiektu. Przeprowadzono konserwację żelbetowych kształtek z motywem rombu i koła, tynków i elementów metalowych. Kontynuowano połączony z wymianą instalacji elektrycznej remont generalny pochodzącej z końca XVII wieku **kaplicy św. Bartłomieja** przy ul. Konopnickiej 79. W unikatowym **zespole szpitalnym miasta-ogrodu w Krakowie-Kobierzynie** zakończono remont konserwatorski elewacji budynku nr 19 oraz izolację fundamentów i odwodnienie budynku nr 23. Dofinansowaniem z NFRZK objęto również kolejny etap remontu drewnianego **kościoła pw. św. Jana Chrzciciela i Matki Boskiej Szkaplerznej** przy ul. Wańkowicza 19. W toku prac przy wieży stwierdzono znaczne osłabienie konstrukcji i częściowe zniszczenie szalunku wewnętrznego. Dokonano napraw i wymian zniszczonych elementów konstrukcyjnych, wykonano nową konstrukcję schodów wejścia głównego wraz z okładziną kamienną i nowymi stalowymi barierami.

W stanowiącym pomnik historii **opactwie Benedyktynów w Tyńcu** kontynuowano realizację wielowątkowego projektu kluczowego NFRZK pod nazwą „U progu millenium – 980 lat opactwa w Tyńcu: kompleksowa konserwacja i udostępnienie pozostałości zespołu romańskiego (XI/XII w.) wraz z zabezpieczeniem i ekspozycją późniejszych nawarstwień”. W 2024 roku wspierane środkami NFRZK działania koncentrowały się w obrębie kościoła oraz krużganków, na sklepieniach których odkryto nieznane pozostałości czterech faz wystroju malarskiego. Kierując się stanem zachowania malowideł w poszczególnych partiach sklepień zaaranżowano malarsko z częściową rekonstrukcją dekoracje w postaci ornamentu roślinnego i przedstawienia heraldycznego z około 1480 roku, wykazujący cechy warsztatu Stanisława Samostrzelnika ornament w formie wici latorośli z gronami z około 1530 roku, ornament z wieńcami roślinnymi datowany na trzecią dekadę XVII wieku i ornament linearno-geometryczny z 1755 roku autorstwa czołowego malarza krakowskiego tej epoki Andrzeja Radwańskiego. Prace konserwatorskie prowadzone w obrębie podziemnego rezerwatu architektonicznego służyły uczytelnieniu pozostałości najstarszej z zachowanych faz rozwoju klasztoru. Wyeksponowano tu m.in. zachowane *in situ* relikty romańskiej posadzki.

Kontynuowano wieloletnie prace we wnętrzu **kościoła klasztornego Kamedułów na Bielanach**, gdzie konserwacji zostały poddane m.in. sztukaterie, figury oraz polichromowany i złożony kartusz herbowy w arkadzie wejścia do tzw. kaplicy Królewskiej. Zakończono trzyletnie prace konserwatorskie w Kaplicy Krzyża Świętego i północnych kaplicach bliźnich uznanego za pomnik historii **opactwa Cystersów w Mogile**. Jednocześnie rozpoczęto prace konserwatorskie przy stallach w prezbiterium kościoła.

Dzięki dofinansowaniom z NFRZK kontynuowano w 2024 roku rewaloryzację szeregu zabytków architektury militarnej dawnej austriackiej Twierdzy Kraków. Rewaloryzacja fortów i innych obiektów Twierdzy ze środków NFRZK prowadzona jest od 2013 roku w ramach wyodrębnionego w ramach priorytetu operacyjnego „II. Obiekty użyteczności publicznej” działania szczegółowego „II.1 Twierdza Kraków”. W obrębie położonego na terenie pomnika historii **Fortu nr 2 „Kościuszkowski”**

w 2024 roku zakończono prowadzone przez Gminę Kraków wieloletnie prace w obrębie rozebranych po II wojnie światowej trzech bastionów, fosy i dwóch kaponier w zachodniej części założenia fortecznego. Po trzynastu latach prac udało się w 2024 roku doprowadzić do pełnej rewitalizacji zaniedbanego, zarastającego od lat 40. XX w. dziką roślinnością terenu, na którym powstał nowy park miejski. W toku wieloletnich prac zakonserwowano relikty trzech bastionów, położonych między nimi kaponier i hangaru artyleryjskiego, uczytniono zarysy innych elementów fortyfikacyjnych, uporządkowano i uczytniono stoki fosy, wytyczono ścieżki parkowe, wykonano instalację oświetleniową i zamontowano elementy małej architektury. Prace konserwatorskie i zabezpieczenie ruin zostały wsparte w całym okresie realizacji środkami NFRZK w wysokości 4,5 mln zł. W sąsiedniej **kaplicy bł. Bronisławy** przy wejściu na Kopiec Kościuszki zrekonstruowano historyczne witraże. W ramach projektu kluczowego NFRZK przeprowadzono w 2024 roku konserwację elewacji zewnętrznych pochodzącego z lat 1853–1856 **fortu wieżowego „Św. Benedykt”**. W jej wyniku przywrócono pierwotny, monochromatyczny kolor elewacji – ciemną czerwień. Konserwacji poddano także kamienne parapety, gzymsy i obramowania okienne, dokonano korekty ahistorycznych zamurowań otworów architektonicznych oraz wykonano nowe rzygacze na wzór oryginalnych. Kontynuowano wieloletnie prace w obrębie **Fortu nr 49 „Krzesławice”** będącego miejscem masowych egzekucji Polaków podczas II wojny światowej. W 2024 roku zakończono rekonstrukcję profili ziemnych i umacnianie stoków fosy fortu na odcinku między kaponierą wschodnią a kaponierą czołową. W pełniącym funkcję ośrodka hipoterapii **Forcie nr 49 ¼ „Grębałów”** w ramach kontynuacji remontu dachu budynku koszarowego wykonano malowanie maskujące według wzoru i kolorystyki z okresu austro-węgierskiego. W obrębie galerii strzeleckiej wykonano nowe podesty z desek dębowych i schody wejściowe, udrożniono system odpływu wody z placu broni oraz wykonano prace ziemne i nasadzenia w obrębie fos. W będącym siedzibą muzeum militariów **Forcie nr 51 ½ „Swożowice”** kontynuowano remont wnętrza, który w 2024 roku objął położone na parterze pomieszczenia izby komendanta, izby oficerskiej i dawnych magazynów amunicji. W będącym siedzibą domu kultury **Forcie nr 52 „Borek”** wykonano prace polegające na oczyszczaniu dna i odświeżaniu murów w obrębie fos prawego barku i czoła fortu. W adaptowanym przez inwestora prywatnego na cele muzealno-wystawiennicze, opuszczonym do niedawna **Forcie nr 50a „Lasówka”** wykonano I etap remontu stropodachu obejmujący jego oczyszczenie, usunięcie zbędnych elementów betonowych, wykonanie hydroizolacji i warstwy wyrównawczej.

SKOZK wspierał w 2024 roku prace konserwatorskie na historycznych nekropoliach Krakowa. W ramach działania szczegółowego „V.1 Cmentarz Rakowicki – księga historii Polski” po raz dziewiąty objęto renowacją nagrobki, grobowce i pomniki nagrobne osób zasłużonych dla historii i kultury narodowej. Zakończono prace przy **grobie rodzin Bobrzyńskich i Olszewskich**, w którym spoczywa Michał Bobrzyński – wybitny historyk, namiestnik Galicji w latach 1908-1913, czołowy przedstawiciel krakowskiej szkoły historycznej i stronnictwa politycznego galicyjskich konserwatystów. Pracom przy nagrobkach towarzyszyły naprawy muru ogrodzeniowego Cmentarza Rakowickiego od strony ul. Rakowickiej. Remont odcinka muru o długości 38,6 m objął dodatkowo konserwację umieszczonych w nim 24 tablic epitafijnych. Na **Starym Cmentarzu Podgórskim** w ramach projektu kluczowego obejmującej całościową renowację tego najstarszego cmentarza komunalnego w granicach obecnego Krakowa kontynuowano konserwację pozostałości kamiennych nagrobków. Konserwacji poddano znaną za ogrodzeniem cmentarza tablicę epitafijną Teresy z Ripperów Kułakowskiej (zm. 1867 r.) oraz pozostałości steli z grobu Agnieszki Drelinkiewiczówny (zm. 1794 r.) uznawane za najstarszy zachowany zabytek sztuki sepulkralnej na krakowskich cmentarzach komunalnych.

Kontynuowano prace na **Cmentarzu Żydowskim tzw. Nowym** przy ul. Miodowej 55. Rok 2024 przyniósł tu rozpoczęcie trzyletniego przedsięwzięcia etapowanego, którego celem jest stabilizacja i odnowienie 300 macew. Środki NFRZK wspierają odnowę cmentarza przy ul. Miodowej od 2000 roku, a łączna liczba macew odnowionych w tym okresie przekroczyła już 1500. W 2024 roku wy-

konano również prace zabezpieczające przy znajdującym się w stanie awaryjnym fragmencie muru ogrodzeniowego cmentarza.

3. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA

Do zadań SKOZK należy troska o zapewnienie wpływu środków na NFRZK oraz społeczna kontrola prawidłowego i efektywnego ich wykorzystania. Pieczę nad działalnością Komitetu w tym zakresie sprawowała przede wszystkim Komisja Finansowa SKOZK pracująca w roku 2024 pod kierunkiem **prof. dr. hab. Jerzego Zdrady**. Funkcję zastępcy przewodniczącego komisji pełniła pani Katarzyna Basiak-Gała. Obsługę finansową NFRZK zgodnie z ustawą z dnia 18 kwietnia 1985 roku o NFRZK zapewniał w 2024 roku Wojewoda Małopolski.

W 2024 roku Komisja Finansowa odbyła 7 posiedzeń w dniach: 12 marca, 24 kwietnia, 24 czerwca, 30 lipca, 13 września, 6 listopada i 9 grudnia.

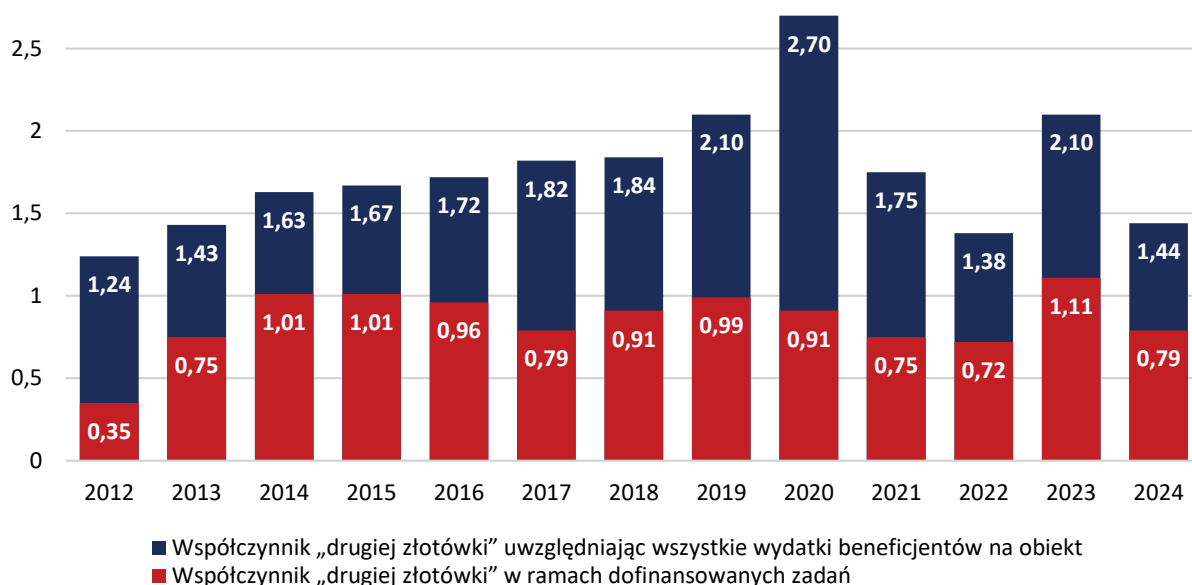
Zasadniczym zadaniem Komisji było dbanie o prawidłowy przebieg finansowania procesu rewaloryzacji zabytków Krakowa, opiniowanie niezbędnych korekt planu rzeczowo-finansowego zapewniających pełne wykorzystanie limitów, wypracowywanie opinii, analiz i ocen dla potrzeb Prezydium i Zebrania Plenarnego SKOZK. Sprawując kontrolę finansową nad realizacją planu rzeczowo-finansowego Komisja Finansowa co kwartał analizowała przedkładane przez WRZKiDN MUW informacje o stanie zaawansowania finansowego planu.

Wpływy do NFRZK wyniosły w 2024 roku **40.405.695,12 zł**, na którą to sumę złożył się m.in. stan środków na dzień 1 stycznia 2024 roku w wysokości 187.973,82 zł oraz dotacja z budżetu państwa przekazana za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP w wysokości **40.000.000,00 zł**. Wydatki z NFRZK na prace w obiektach zabytkowych ujętych w rocznym planie rzeczowo-finansowym odnowy zabytków Krakowa wyniosły **40.145.401,79 zł**, co stanowiło **99,91%** łącznej kwoty dofinansowań ujętych w planie rzeczowo-finansowym po korektach. Stan środków na rachunku NFRZK na dzień 31 grudnia 2024 roku wyniósł **260.293,33 zł**.

W celu zapewnienia optymalnego wykorzystania środków finansowych NFRZK, w odpowiedzi na wnioski beneficjentów i w oparciu o propozycje WRZKiDN MUW poparte opiniami komisji problemowych SKOZK dokonano w 2024 roku **6 korekt** planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa. Z uwagi na powiązanie zapisów planu rzeczowo-finansowego z kosztami poszczególnych zadań przyjętymi na podstawie przedłożonych przez beneficjentów wstępnych kosztorysów oraz ich późniejsze uściślenie w toku realizacji planu w oparciu o faktyczne koszty, szczegółowe przedstawienie dokonanych w trakcie roku zmian w planie rzeczowo-finansowym wykracza poza ramy niniejszego sprawozdania. Informacje o korektach znajdują się w odpowiednich uchwałach Prezydium SKOZK publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.skoz.pl/category/uchwaly-prezydium-skoz-2024/).

Istotnym czynnikiem brany pod uwagę zarówno na etapie planowania wydatków NFRZK w roku 2024, jak i w ramach kolejnych korekt planu był udział wkładów własnych beneficjentów w koszcie realizacji zadań. W momencie uchwalania planu rzeczowo-finansowego na rok 2024 stosunek udzielonych dofinansowań z NFRZK do wkładów własnych beneficjentów w kosztach realizacji całości planu wynosił jak 55,93 : 44,06 (kwotowo: 40.122.427,20 zł do 31.612.193,65 zł). Ostatecznie w toku realizacji planu uzyskano w roku 2024 **proporcję dofinansowań z NFRZK do wkładów własnych beneficjentów w zadania objęte dofinansowaniami jak 56,02 : 43,98** (kwotowo: 40.145.401,79 zł do 31.522.574,35 zł). Znaczy to, że do każdej złotówki pochodzącej z NFRZK beneficjenci dołożyli średnio w celu pokrycia kosztów zakontraktowanych prac 0,79 zł.

Zarazem oprócz kwoty 31.522.574,35 zł udziału środków własnych beneficjentów w kosztach realizacji zadań objętych planem NFRZK wykazano na podstawie pisemnych sprawozdań przedłożonych przez beneficjentów, że na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w obiektach

Wykres 6. Współczynnik nakładów beneficjentów NFRZK na prace rewaloryzacyjne w obiektach ujętych w planie rzeczowo-finansowym Funduszu w stosunku do wysokości dofinansowania NFRZK na zadania realizowane w danym obiekcie

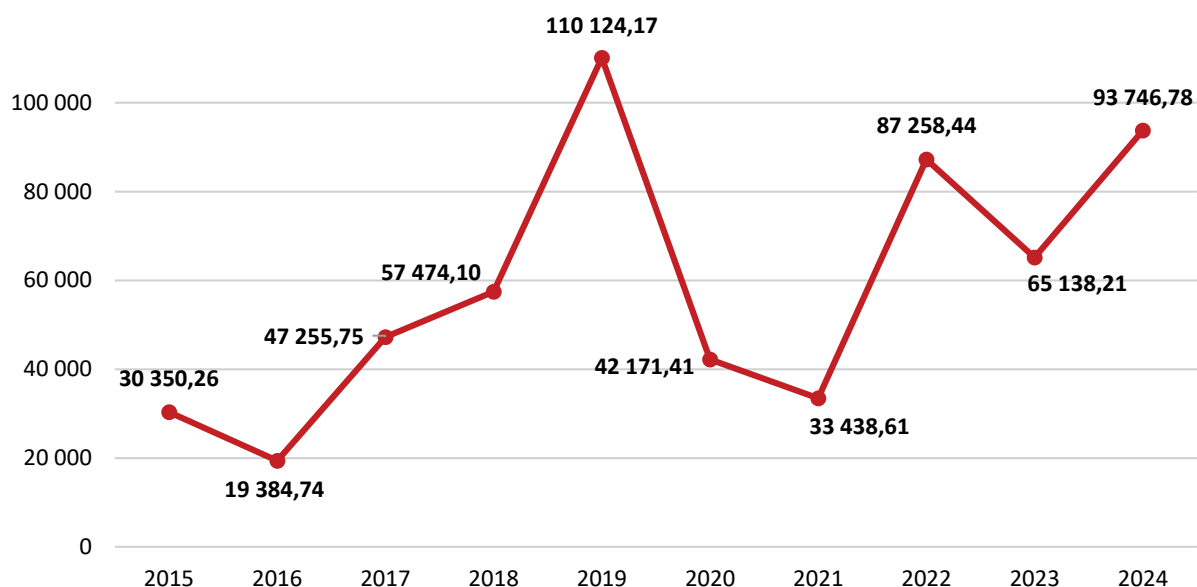
objętych w 2024 roku dofinansowaniami z NFRZK beneficjenci przeznaczyci poza zadaniami ujętymi w planie dodatkowo 26.426.483,27 zł (wobec 36.864.597,24 zł w roku 2023). W dziedzinie aktywności inwestycyjnej beneficjentów poza obszarem wspieranym środkami NFRZK odnotowano zatem rok do roku znaczący spadek. Należy jednak zauważyć, że za wysoki poziom nakładów inwestorów w 2023 roku na zabytki występujące w planie NFRZK, lecz poza zadaniami dofinansowanymi z NFRZK, w dużej mierze odpowiadały dwie duże inwestycje współfinansowane ze środków europejskich – remont generalny i modernizacja gmachu Muzeum Archeologicznego (nakłady inwestora w 2023 roku na prace nieobjęte dofinansowaniem z NFRZK na poziomie 15.300.000,00 zł) oraz rewitalizacja obszaru dawnych bastionów zachodnich Fortu „Kościuszko” prowadzona przez Miasto Kraków (analogiczne nakłady w wysokości 6.583.945,84 zł). W 2024 roku dofinansowania z NFRZK towarzyszyły tylko jednemu wielobudżetowemu przedsięwzięciu rewaloryzacyjnemu realizowanemu przez beneficjenta – Zamek Królewski na Wawelu (nakłady inwestora w 2024 roku na prace nieobjęte dofinansowaniem z NFRZK na poziomie 19.050.437,50 zł). Przeciętna aktywność własna reszty beneficjentów NFRZK na polu rewaloryzacji objętych planem NFRZK zabytków była natomiast w 2024 roku mniejsza niż w roku 2023.

Tym samym łączne nakłady beneficjentów funduszu na prace w obiektach ujętych w planie wyniosły w 2024 roku: 31.522.574,35 zł + 26.426.483,27 zł = **57.949.057,62 zł**, a **stosunek nakładów z NFRZK do tak rozumianego ogółu nakładów beneficjentów wyniósł:**

1 : 1,44

Ogólna wartość udokumentowanych prac we wszystkich obiektach objętych dofinansowaniami z NFRZK osiągnęła w 2024 roku poziom 98.094.459,41 zł.

Wzorem lat ubiegłych Przewodniczący SKOZK Borysław Czarackiewicz, Wojewoda Małopolski dr Krzysztof Jan Klęczar i Prezydent Miasta Krakowa dr Aleksander Miszański 15 lipca 2024 roku wystąpili do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy z prośbą o podjęcie starań o uzyskanie w 2025 roku za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP dotacji z budżetu państwa do NFRZK w wysokości 41.000.000,00 zł, to jest uwzględniającej wykazywany przez Główny Urząd Statystyczny w połowie roku poziom wzrostu cen towarów i usług. Wystąpienie zawierało informację o założeniach strategicznych odnowy zabytków Krakowa. Kancelaria Prezydenta RP wystąpiła o umiesz-

Wykres 7. Przychody ze skarbon w ramach zbiórki publicznej 2015/4227/OR „Na odnowę zabytków Krakowa – Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa”

czenie w projekcie budżetu państwa na rok 2025 dotacji do NFRZK w wysokości 41.000.000,00 zł. W przyjętej przez Parlament ustawie budżetowej na rok 2025 zapisana została ostatecznie dotacja do NFRZK na poziomie 40.000.000,00 zł, to jest na poziomie z roku 2024.

W roku 2024 kontynuowano w ramach zbiórki publicznej zarejestrowanej pod numerem 2015/4227/OR pozyskiwanie środków na NFRZK przy użyciu 5 skarbon zlokalizowanych w przestrzeni publicznej. Do zbiórki używano czterech skarbon umieszczonych na płycie Rynku Głównego, na Wawelu, w terminalu lotniska Kraków-Balice oraz na dziedzińcu opactwa w Tyńcu, a także piątą, miniaturową skarbonę zlokalizowaną przy kasach biletowych Muzeum XX. Czarotoryskich. Łączny przychód ze skarbon w 2024 roku wyniósł **93.746,78 zł** i był drugim najwyższym wynikiem od czasu rejestracji zbiórki publicznej 2015/4227/OR w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (zob. Wykres 7).

W nocy z 20 na 21 października skarbona umieszczona na Rynku Głównym uległa uszkodzeniu w wyniku próby jej rozbicia przy użyciu kostki brukowej. Sprawca został ujęty. Skarbona została całkowicie opróżniona i przekazana do naprawy, z której wróciła na swoje miejsce 17 grudnia. Wzmocnioną szybę do skarfony dostarczyła nieodpłatnie, podobnie jak w latach ubiegłych, firma Pilkington IGP sp. z o.o. Oddział w Krakowie, będąca częścią NSG Group – światowego lidera w produkcji szkła. Osiągnięty wynik zbiórki wskazuje na przezwyciężenie kryzysu związanego z pandemią Covid-19, w tym powrót turystów do Krakowa. Tendencją niekorzystną z punktu widzenia skuteczności zbiórki publicznej prowadzonej przy użyciu zabytkowych skarbon pozostaje systematyczny spadek udziału gotówki w obiegu pieniądza.

4. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

Realizując wymogi prawa finansów publicznych podmioty zaangażowane w przekazywanie i wydatkowanie dotacji z budżetu państwa do NFRZK prowadzą działania w zakresie kontroli i nadzoru nad wykorzystaniem środków budżetowych. W celu koordynacji tych działań zostało zawarte *Porozumienie z dnia 24 czerwca 2016 roku w sprawie współpracy za zakresie nadzoru i kontroli nad wykorzystaniem dotacji z budżetu państwa w ramach Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa*, którego stronami są Kancelaria Prezydenta RP, SKOZK i Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie.

Na podstawie porozumienia Małopolski Urząd Wojewódzki opracował i przedstawił w roku 2024 do konsultacji pozostałym stronom plan kontroli wykorzystania środków NFRZK. Na podstawie planu przeprowadzono w 2024 roku cztery kontrole beneficjentów. Kontrole objęły m.in. sprawdzenie poprawności rozliczenia otrzymanych dofinansowań, a także utrzymania przez beneficjenta zasady 5-letniej trwałości konserwatorskiej efektu zadania objętego dofinansowaniem. We wszystkich kontrolach udział wzięli pracownicy Biura SKOZK. Kontrole przeprowadzone w 2024 roku dotyczyły zakończonych projektów kluczowych i przedsięwzięć wieloletnich etapowanych: kompleksowego remontu budynków nr 40, 1 (1, 1A, 1B) i 28 w zespole szpitalnym miasta-ogrodu w Krakowie-Kobierzynie (15 maja), remontu konserwatorskiego „Długoza” przy ul. Kanoniczej 25 – przedsięwzięcia wieloletniego zrealizowanego przez Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (19 czerwca), rewaloryzacji zespołu synagogi Remuh wraz z konserwacją nagrobków na Cmentarzu Remuh i utworzeniem ścieżki edukacyjnej – projektu kluczowego zrealizowanego przez Gminę Wyznaniową Żydowską w Krakowie (30 sierpnia), kompleksowego odnowienia budynku Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” – projektu kluczowego zrealizowanego przez Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (6 grudnia). Małopolski Urząd Wojewódzki przekazał SKOZK i Kancelarii Prezydenta RP protokoły z kontroli. W wyniku przeprowadzonych w 2024 roku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA I EDUKACYJNA

5.1 Działania Biura SKOZK

Biuro SKOZK aktualizowało internetowy Biuletyn Informacji Publicznej SKOZK bip.skoz.pl, a na głównej stronie witryny internetowej www.skoz.pl publikowało informacje o przebiegu najważniejszych prac konserwatorskich i innych wydarzeniach związanych z działalnością SKOZK wraz z ich dokumentacją fotograficzną. W Biuletynie Informacji Publicznej publikowane były uchwały organów SKOZK, akty prawne regulujące działalność SKOZK i NFRZK, dane o składzie osobowym SKOZK i Prezydium, aktualizowany na bieżąco po korektach plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK i w podobny sposób aktualizowana wieloletnia prognoza finansowa NFRZK. Osoby zainteresowane mogą znaleźć tam także komplet historycznych sprawozdań finansowych z realizacji planów rzeczowo-finansowych odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK (od 1990) i rocznych sprawozdań opisowych z działalności SKOZK (od 2012).

Komunikaty bieżące, ciekawostki związane z pracami konserwatorskimi i inne informacje o lżejszym charakterze publikowano w serwisie **Facebook**, w ramach profilu Komitetu prowadzonego przez Biuro SKOZK (łącznie w 2024 roku 35 materiałów tekstowo-zdjęciowych i udostępnień, z czego najpopularniejsze post miały następujące zasięgi: informacja o zmianie wyglądu wieży katedry wawelskiej, czyli przywróceniu złocień hełmu wieży – 58 tys. wyświetleń, post o odkryciu średnio-wiecznych malowideł ściennych w Tyńcu – 53 tys. wyświetleń, informacja o zakończeniu prac ratunkowych przy późnoromańskim portalu w kościele Norbertanek na Zwierzyńcu – 52 tys. wyświetleń, post o otwarciu parku miejskiego na ruinach bastionów Fortu „Kościuszko” – 44 tys. wyświetleń). Z dużym zainteresowaniem odbiorców i mediów spotkał się opublikowany po raz pierwszy w profilu SKOZK post primaaprilisowy (przygotowana wspólnie z Muzeum Krakowa informacja o rzekomych planach adaptacji Barbakanu na sklep spożywczy znanej sieci dyskontowej). Ogółem profil w serwisie Facebook między 14 marca 2024 roku a 24 marca 2025 roku zwiększył liczbę stałych obserwatorów z 10.169 do 11.471 (tj. o 12,8%). Pochodzące z różnych lat filmy o działalności SKOZK, w tym o odnowie najważniejszych zabytków Krakowa, w ramach prowadzonego przez Biuro profilu Komitetu w serwisie filmowym **YouTube** między 14 marca 2024 roku a 24 marca 2025 roku odnotowały 4.040 wyświetleń, a od chwili uruchomienia profilu w styczniu 2010 roku do 24 marca 2025 roku – 164.729 wyświetleń. Ze względu na ograniczone możliwości budżetowe od 2019 roku

w profilu tym nie są zamieszczane nowe materiały filmowe. Zawartość kanału SKOZK w serwisie YouTube ma zatem charakter dokumentu historycznego.

Biuro SKOZK w roku 2024 kontynuowało propagowanie przygotowanej w roku poprzednim we współpracy z Muzeum Krakowa i sfinansowanej po stronie biura ze środków Kancelarii Prezydenta RP wystawy planszowej „45 lat odnowy Krakowa – miasta na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO” (15 plansz o wymiarach 1 m x 2 m, 109 fotografii archiwalnych, komentarz w językach polskim i angielskim). Wystawa ukazuje najważniejsze osiągnięcia odnowy zabytków Krakowa od lat 70. XX wieku do dziś w zestawieniu na osi czasu z kluczowymi wydarzeniami z życia społecznego i kulturalnego Krakowa. Wystawę w 2024 roku prezentowano w formule wolnego, nielimitowanego wstępu dla publiczności w gotyckich krużgankach klasztoru Franciszkanów w Krakowie (od 20 listopada roku poprzedniego do 13 lutego 2024 roku), w sieni siedziby Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków przy ul. Kanoniczej 24 (13 marca – 12 kwietnia), w krużgankach opactwa Benedyktynów w Tyńcu (12 sierpnia – 4 października) oraz w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie jako przedsięwzięcie towarzyszące międzynarodowej konferencji „New European Bauhaus: Heritage & Transformation” (27–29 listopada). Wystawa będzie eksploatowana we współpracy z partnerami zewnętrznymi do końca okresu obowiązywania nabytych licencji do materiałów zdjęciowych, to jest do 31 grudnia 2025 roku.

5.2 Pozostałe działania informacyjne

W 2024 roku ukazało się w prasie lokalnej i w serwisach internetowych kilkadziesiąt materiałów dotyczących prac rewaloryzacyjnych prowadzonych w Krakowie dzięki środkom NFRZK. Biuro SKOZK informowało na bieżąco media o możliwościach zapoznania się na miejscu z prowadzonymi w poszczególnych zabytkach działaniami. Uwaga mediów, w tym ogólnopolskich, koncentrowała się w 2024 roku wokół odnowy obiektów najlepiej rozpoznawalnych (odnotowano szeroko zakończenie remontu hełmu Wieży Zegarowej katedry na Wawelu) oraz wydarzeń o charakterze nadzwyczajnym (odkrycie malowideł ściennych towarzyszące pracom w krużgankach opactwa tynieckiego, odkrycie podczas remontu w stropie klatki schodowej willi „Kossakówka” zeszytów szkolnych urodzonej w 1894 roku Magdaleny Samozwaniec, córki Wojciecha Kossaka).

6. UWAGI KOŃCOWE

Rok 2024 był drugim z rzędu rokiem budżetowym, w którym dotacja z budżetu państwa dla Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa uległa rok do roku zwiększeniu. Pozwoliło to częściowo wyrównać postępujący od lat ubytek siły nabywczej środków wspierających odnowę krakowskich zabytków. Zarazem zarysowana w tej formie przychylność władz państwowych dla szeroko rozumianej idei odnowy Krakowa pozwoliła Społecznemu Komitetowi Odnowy Zabytków Krakowa pochylić się w 2024 roku nad nowymi, dużymi projektami. Efektem tego było ogłoszenie naboru zgłoszeń do III edycji projektów kluczowych Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Zainteresowanie konkursem, do którego dysponenti krakowskich zabytków zgłosili ostatecznie projekty o łącznej wartości ponad 342 mln zł, potwierdziło po raz kolejny, że Kraków rozpatrywany jako system obejmujący właścicieli i użytkowników zabytków, władze samorządowe, służby konserwatorskie, projektantów i końcowych użytkowników zabytku (odbiorców dziedzictwa) jest przygotowany pod względem planów działania i zdolności operacyjnych do wykorzystania środków publicznych przeznaczanych na odnowę zabytków.

Rezultatem konkursu była podjęta przez Społeczny Komitet 16 grudnia 2024 roku w murach Muzeum XX. Czatoryskich uchwała zapewniająca perspektywę finansowania do 2028 roku dziewięciu przedsięwzięciom o wymiarze w skali krakowskiego zespołu zabytkowego strategicznym. Kolejne trzy projekty, znajdujące się na liście rezerwowej, będą miały szansę jeszcze w I kwartale 2025 roku

dołączyć w tej formule do grupy zadań objętych promesami Społecznego Komitetu. Wśród zwycięskich przedsięwzięć znalazły się zadania dotyczące zabytków o najwyższym znaczeniu dla kultury polskiej, na czele z Zamkiem Królewskim na Wawelu i z klasztorem na Skałce – miejscem związanym w utrwalonej tradycji z męczeństwem św. Stanisława, celem procesji przemierzających Kraków od początków XVI wieku. Wśród nowych projektów strategicznych, które wyznaczą ramy działalności Komitetu do roku 2028, znalazły się także najcenniejsze obiekty żydowskiego Kazimierza na czele z synagogą Izaaka i Nowym Cmentarzem Żydowskim. Oba te zabytki przyciągają corocznie do Polski i do Krakowa z całego świata rzesze osób zainteresowanych poznaniem dziedzictwa polskich Żydów, pozostając zarazem żywymi ośrodkami żydowskiego życia religijnego i społecznego w XXI wieku.

Rok 2024 przyniósł sygnały potwierdzające istnienie społecznego konsensusu wokół idei odnowy krakowskich zabytków i docenienia działalności Komitetu. W tym kontekście należy wymienić nagrodzenie Komitetu dyplomem honorowym Nagrody im. Józefa Dietla – nagrody środowiska samorządowego dla osób i instytucji przyczyniających się do rozwoju Krakowa i Małopolski. Kapituła Nagrody, w skład której wchodzi m.in. Marszałek Małopolski, Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego i Prezydent Krakowa, doceniła rolę SKOZK jako wyjątkowego w skali europejskiej przykładu synergii aktywności obywatelskiej i mecenatu państwowego na polu ochrony dziedzictwa i opieki nad zabytkami. Z kolei prestiżową Nagrodą im. Klemensa Bąkowskiego Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa uhonorowało prof. Bogusława Krasnowolskiego, zastępcę przewodniczącego Komitetu, za jego zasługi dla konserwacji krakowskich zabytków na płaszczyźnie naukowej i dydaktycznej, a także – w ramach Komitetu – społecznej i organizacyjnej.

Rok 2024 był dla Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa rokiem bolesnych strat, jakie przyniosło odejście osób szczególnie zasłużonych dla Krakowa i oddanych sprawie krakowskich zabytków. Wśród członków Komitetu, których przyszło nam pożegnać, podsumowując miniony rok nie można nie przywołać postaci śp. Leszka Długosza – poety, pieśniarza, kawalera Orderu Orła Białego, jednego z ostatnich przedstawicieli pokolenia, które w trudnych latach PRL wydzwignęło życie artystyczne Krakowa na najwyższy poziom, a także bł.p. Tadeusza Jakubowicza – świadka Zagłady, przewodniczącego Gminy Wyznaniowej Żydowskiej, nieustrzonego opiekuna zabytków żydowskiego Kazimierza, członka Prezydium naszego Komitetu.

Zamknięcie roku 2024 wymaga złożenia podziękowań wszystkim, których życzliwość i pomoc przyczyniły się do pełnej realizacji naszych zamierzeń. Podziękowania za bardzo dobrą współpracę składamy Wojewodzie Małopolskiemu – dr. Krzysztofowi Janowi Klęczarowi, a także podległym mu jednostkom, które zapewniały w minionym roku sprawną obsługę finansową Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. O wdzięczności za zrozumienie znaczenia krakowskich zabytków i decyzje w tej sprawie zapewniamy parlamentarzystów, szczególnie tych pochodzących z Małopolski, Szefów Kancelarii Prezydenta RP – Panią Minister Grażynę Ignaczak-Bandych i Panią Minister Małgorzatę Paprocką, a także Zastępcę Szefa Kancelarii Prezydenta RP Pana Ministra Piotra Ćwika, bez których wsparcia nie zdołalibyśmy zrealizować w 2024 roku wszystkich postawionych celów.

Szczególne słowa podziękowania za opiekę sprawowaną nad procesem odnowy zabytków Krakowa tradycyjnie kierujemy na ręce Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

Kraków, 31 marca 2025 roku

*Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa*

/–/

Borysław Czarakczew